

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

ARTTU LEHTIMÄKI
ALT19KH

Drive-in äänestys Sastamalan kaupungissa

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA
2022

Tekijä(t) Lehtimäki Arttu	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2022
	Sivumäärä 49+3	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Drive-in äänestäminen Sastamalan kaupungissa		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Tiivistelmä <p>Tämän työn avulla selvitettiin, millainen vaikutus Sastamalan drive-in pisteellä on ollut äänestysaktiivisuuteen ja sitä kautta myös kuntalaisvaikuttamiseen Sastamalassa. Jotta selvityksestä saatiin mahdollisimman kattava, haettiin myös vastauksia siihen, mitkä seikat vaikuttavat äänestysaktiivisuuteen. Drive-in piste kehitettiin vuoden 2021 kuntavaaleihin helpottamaan ihmisten äänestämistä pahentuneessa koronatilanteessa. Vuoden 2021 kuntavaalien lisäksi drive-in pistettä käytettiin myös vuoden 2022 aluevaaleissa, jotka olivat ensimmäiset laatuaan. Päädyin tekemään opinnäytetyöni tästä aiheesta, koska olin mukana suunnittelemassa drive-in pistettä, sekä toimin myös virkailijana pisteellä molempien vaalien aikana. Työn on tarkoitus toimia ”apuvälineenä” Sastamalan kaupungille tulevaisuudessa, kun drive-in pisteen kanssa ollaan tekemisissä.</p> <p>Tämä opinnäytetyö tehtiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä käytettiin toimintatutkimusta. Teoriaosuudessa aihetta tutkittiin mm. lain, oikeuskirjallisuuden sekä oikeusministeriön materiaalien avulla, jotta saatiin ymmärrys opinnäytetyön aiheen taustoista. Empiirisessä osiossa taas keskityttiin drive-in äänestämiseen nimenomaan Sastamalan kaupungissa, hyödyntäen aiheen parissa työskennelleiden henkilöiden haastatteluita, sekä vaaleissa ennakkoon äänestäneiden ihmisten tilastoja.</p> <p>Haastattelujen ja tilastojen tutkimisen perusteella voidaan sanoa, että drive-in äänestäminen on vaikuttanut positiivisella tavalla Sastamalan äänestysaktiivisuuteen ja sen myötä myös kuntalaisvaikuttamiseen. Tästä kielivät haastatteluissa esille tulleet positiiviset asiat äänestystyylistä, sekä isot kävijämäärät ennakköäänestyksien aikana, vaikka kyseessä onkin ollut uusi äänestämistyyli. Drive-in äänestämisen suosiota voidaan kuitenkin saada vielä kasvatettua entisestään nyt kun myös ennakköäänestämisen suosio on ollut vahvassa nousussa viimeisten vaalien aikana. Tässä voidaan onnistua esim. pisteen toimintakyvyn kehittämisellä sekä markkinoinnilla.</p>		
Avainsanat äänestäminen, vaalit, ennakköäänestys, Sastamala		

Author(s) Lehtimäki Arttu	Type of Publication Bachelor's thesis	Date May 2022
	Number of pages 49+3	Language of publication: Finnish
Title of publication Drive-in voting in the city of Sastamala		
Degree programme Degree Program in Business Administration		
Abstract <p>With the help of this work, it was investigated what effect the Sastamala drive-in point has had on voting activity and thus also on the influence of the municipality in Sastamala. In order to make the survey as comprehensive as possible, answers were also sought as to which factors affect turnout. The drive-in point was developed for the 2021 municipal elections to make it easier for people to vote in a worsening coronary situation. In addition to the 2021 municipal elections, drive-in points were also used in the 2022 regional elections, the first of their kind. I ended up doing my thesis on this topic because I was involved in designing the drive-in point, and I also worked as a clerk at the point during both elections. The work is intended to serve as a “tool” for the city of Sastamala in the future when it comes to the drive-in point.</p> <p>This thesis was done as a qualitative research and action research was used as a research method. In the theoretical part, the topic was studied e.g. with the help of law, legal literature and materials from the Ministry of Justice in order to gain an understanding of the backgrounds of the topic of the thesis. The empirical section is focused on drive-in voting specifically in the city of Sastamala, utilizing interviews with people who worked on the topic, as well as statistics on people who voted in advance in the election.</p> <p>Based on the interviews and the study of statistics, it can be said that the drive-in voting has had a positive effect on Sastamala's voting activity and, consequently, on the influence of the municipality. This was evidenced by the positive things about the voting style that emerged from the interviews, as well as the large number of visitors during the advance voting, even though it was a new voting style. However, the popularity of drive-in voting can be further enhanced now that the popularity of advance voting has also risen sharply during the last election. This can be achieved, for example, by developing the point's operational capacity and marketing.</p>		
Keywords voting, election, advance voting, Sastamala		

ALKUSANAT

Tahdon heti aluksi osoittaa kiitokseni Sastamalan kaupungille, jossa sain suorittaa opintojeni toisen työharjoittelun, ja joka myös suostui olemaan opinnäytetyöni toimeksiantaja. Erityiskiitoksen haluan antaa kaupungin konserninlakimiehelle Katja Arve-Saloselle, joka osoitti suurta luotettavuutta minua kohtaan tehdessään minusta vuoden 2021 kuntavaalien ennakoäänestyksessä Sastamalan kaupungin ensimmäisen drive-in pisteen vastuuvirkailijan. Tämä toi minulle rutkasti kokemusta johtamiseen, josta on varmasti hyötyä tulevaisuudessa. Lisäksi haluan myös kiittää nyt jo eläkkeelle siirtynyttä Sastamalan kaupunginjohtajan sihteerä Marja Pajulaa, jota ilman tämä opinnäytetyö ei todennäköisesti olisi koskaan nähnyt päivänvaloa.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖONGELMA, TYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS SEKÄ TUTKIMUSMENETELMÄ	8
2.1 Opinnäytetyöongelma	8
2.2 Teoreettinen viitekehys	9
2.3 Tutkimusmenetelmä	10
3 ÄÄNESTÄMINEN JA VAALIT	11
3.1 Äänestäminen ja sen merkitys.....	11
3.2 Ennakkoäänestäminen	14
3.3 Kunta- ja aluevaalit	18
4 SASTAMALAN DRIVE-IN ÄÄNESTÄMINEN	21
4.1 Drive-in ennakkoäänestäminen	23
4.1.1 Valmistautuminen.....	23
4.1.2 Drive-in pisteen helppous	24
4.2 Äänestysaktiivisuudesta	26
4.2.1 Äänestysprosentteista.....	28
4.2.2 Miten äänestysaktiivisuutta saisi parannettua.....	30
4.3 Kuntalaisvaikuttaminen.....	32
4.4 Kävijämäärät drive-in pisteellä	34
4.5 Drive-in pisteen tulevaisuus	36
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	37
5.1 Pisteiden vaikutus äänestysaktiivisuuteen ja kuntalaisvaikuttamiseen	37
5.2 Lainmukainen toiminta	39
5.3 Haastatteluista	42
6 LOPUKSI.....	43
LÄHTEET	
LIITTEET	

SYMBOLI- JA LYHENNELUETTELO

THL= Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

HE= Hallituksen esitys

SDP= Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue

1 JOHDANTO

Keväällä 2021 koronatilanne alkoi pahentua Suomessa juuri ennen kuntavaalien aloittamista. Normaalisti kuntavaalien vaalipäivä on huhtikuun kolmas sunnuntai, mutta tilanne eteni siihen pisteeseen, että kuntavaalit päätettiin siirtää myöhäisenpään aikaan kesälle (Vaalilaki 714/1998, 11 luku 144 § 1 mom.). Laki vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä astui voimaan, ja sen mukaisesti uudeksi vaalipäiväksi valittiin 13. päivä kesäkuuta 2021 (Laki vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä 256/2021, 1 § 1 mom.). Pahentuneen koronatilanteen myötä alettiin pohtia erilaisia vaihtoehtoja turvallisemmalle äänestämislle. Äänestämistapahtumassa tulitisiin tietenkin suosimaan käsidesiä, maskeja ja turvavälejä, mutta myös ajatus ulkona äänestämisestä kuulosti paljon turvallisemmalta kuin perinteinen sisä-äänestäminen. Syntyi idea drive-in äänestämisestä, jota tulitisiin käyttämään kuntavaalien ennakkoäänestyksen aikana.

Monessa paikassa ei vielä ”korona-ajan” ensimmäisissä vaaleissa ollut drive-in pisteitä. Koko maassa oli yhteensä kaikkiaan n. kymmenkunta drive-in äänestyspaikkaa, joista yksi sattui olemaan Sastamalassa, ollen samalla Pirkanmaalla ainoa laatuaan (Vaalit, 2021). Suoritin tuohon aikaan liiketalouden tradenomin toista työharjoittelua Sastamalan kaupungilla, jolloin minulta kysyttiin, haluaisinko toimia ennakkoäänestyksessä drive-in pisteen vastuuvirkailijana. Mietin pitkään, onko minusta tuollaiseen tehtävään, mutta suostuin kuitenkin ottamaan haasteen vastaan. Näin päädyin työskentelemään Sastamalan ja samalla koko Pirkanmaan ensimmäiseen drive-in äänestyspisteeseen, joka osoittautui hyvin mielenkiintoiseksi kokemukseksi. Vuoden 2021 kuntavaalien lisäksi sain myös kunnian työskennellä drive-in pisteellä ensimmäisten aluevaalien aikaan tammikuussa 2022. Tuolloin en ehtinyt toimimaan vastuuvirkailijana, mutta normaalin virkailijan tittelikin tuntui hienolta luottamustehtävältä vaikeana aikana.

Drive-in pisteellä työskentelystä johtuen päätin tehdä opinnäytetyöni kyseisestä aiheesta ja pohtia siinä, mikä on drive-in äänestämisen merkitys äänestysaktiivisuuteen

ja sitä kautta kuntalaisvaikuttamiseen. Tavoitteena on saada mahdollisimman kattava analyysi drive-in äänestämisestä Sastamalassa, ja pohtia sen onnistumisia sekä kehityksen kohteita niin, että siitä olisi tulevaisuudessa hyötyä aiheen parissa työskenteleville.

2 OPINNÄYTETYÖONGELMA, TYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS SEKÄ TUTKIMUSMENETELMÄ

2.1 Opinnäytetyöongelma

Tällä työllä on tarkoitus saada vastaus siihen, mikä on drive-in äänestyspisteen merkitys äänestysaktiivisuuteen ja sitä kautta kuntalaisvaikuttamiseen Sastamalassa. Ratkaisemalla tämän ongelman pyrin selvittämään, miten drive-in äänestäminen on toiminut ja kannattaako sitä suosia myös jatkossakin, olipa koronatilanne tulevaisuudessa sitten mikä tahansa. Oleellista on myös se, että saisin luotua drive-in äänestämisestä oman toimintamallin ja kuvailemaan sitä niin, että Sastamalan kaupunki (ja miksei myös jokin muu kunta halutessaan) pystyisi hyödyntämään tätä opinnäytetyötä tarvittaessa tulevaisuudessa. Jotta opinnäytetyöongelmaan löytyisi ratkaisu siten, että teoriaosuus ja empiriaosuus tukisivat toisiaan, olen myös lisännyt yhden apukysymyksen opinnäytetyön ongelman rinnalle.

Keskityn opinnäytetyössäni kaksiin eri vaaleihin, joissa drive-in piste on ollut Sastamalassa käytössä. Nämä vaalit ovat vuoden 2021 kuntavaalit ja vuoden 2022 aluevaalit. Molemmissa vaaleissa äänestäminen drive-in pisteellä tapahtui ennakkoäänestyksenä.

Työni teoriaosuudessa käsittelen aiheitani mm. lainsäädännön, erilaisten tilastojen ja oikeuskirjallisuuden avulla, kun taas empiriaosuudessa keskityn tutkimaan ennakkoäänestämistä nimenomaan Sastamalan drive-in pisteellä erilaisia tilastoja ja haastatteluja analysoimalla.

Opinnäytetyöongelma:

- Mikä on drive-in äänestyspisteen merkitys äänestysaktiivisuuteen ja sitä kautta kuntalaisvaikuttamiseen Sastamalassa?

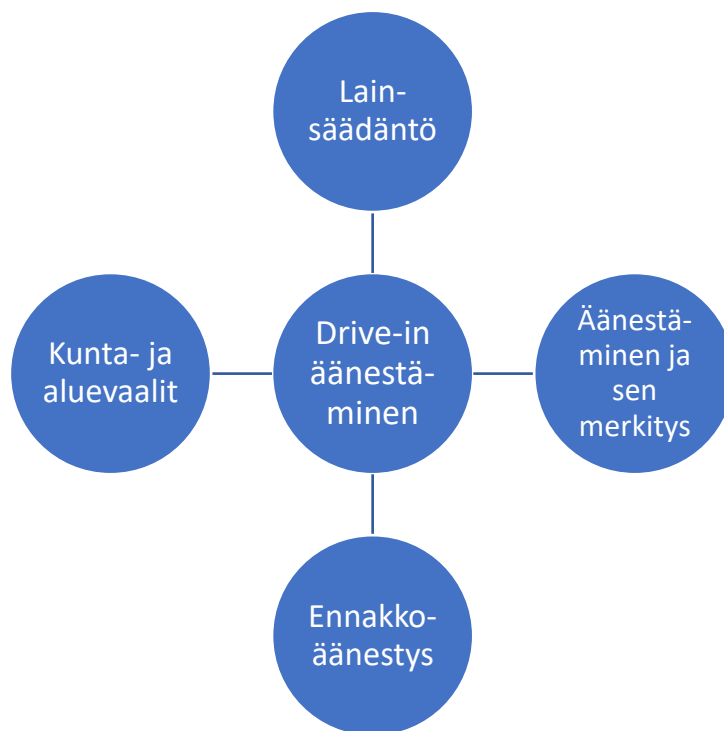
Apukysymys:

- Mitkä seikat vaikuttavat äänestysaktiivisuuteen?

2.2 Teoreettinen viitekehys

Työni teoreettinen viitekehys (Kuvio 1) kertoo sen, mitä asioita kuvaamalla olen kirjoittanut työn teoriaosuuden. Teoriaosuudessa käydään läpi ennakkoäänestämistä itsessään ja sen toimenpiteitä, kunta- ja aluevaalien perusasioita ja sitä mistä niissä on oikein kyse. Lisäksi käydään myös läpi äänestämistä ja sen merkitystä yleisesti ja sitä, miten nämä kaikki oikein liittyvät drive-in äänestämiseen. Halusin lisätä edellä mainittujen asioiden lisäksi myös lainsäädännön yhdeksi omaksi tekijäkseen teoreettiseen viitekehykseeni, koska se on niin vahvasti läsnä koko opinnäytetyössäni. Tärkeimmät työssä käytettävät lait ovat vaalilaki (714/1998), kuntalaki (410/2015) sekä laki hyvinvointialueesta (611/2021). Näistä kolmesta varsinkin vaalilaki on avainasemassa läpi opinnäytetyön.

Koska kyseessä on juridiikan työ, on oleellista, että työn lähteet ovat lähtökohtaisesti asianmukaisia oikeuslähteitä. Keskeisin oikeuslähde Suomessa on laki, mutta sen lisäksi mm. erilaiset säädökset, lain valmisteluasiakirjat (esim. hallituksen esitykset), tietyllä alalla vakiintuneet tavat ja menettelyt sekä oikeuskirjallisuus ovat myös hyviä oikeuslähteitä. (Eduskunta, 2022.) Tässä työssä olen pyrkinyt käyttämään mahdollisimman paljon oikeanlaisia oikeuslähteitä ja välttämään vääränlaista lähdeaineistoa asiaan kuuluvalla lähdekriittisyydellä.

Kuvio 1. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys.

2.3 Tutkimusmenetelmä

Tämä opinnäytetyö on tehty laadullisena tutkimuksena, koska se mahdollistaa ymmärtämään sen, mistä drive-in äänestämässä on oikein kysymys. Tämän pohjalta voidaan sitten kehittää ilmiötä (drive-in äänestämisen) selittäviä teorioita, hypoteeseja ja oletuksia siitä, miten kyseinen ilmiö oikein toimii. Tutkimusmenetelmä, jota opinnäytetyössäni käytän, on toimintatutkimus, koska sellaisen kohteena on yleensä ihmisten toiminta ja tutkija on myös usein itse toteuttamassa muutosprosessia eli muutossykliä. (Kananen, 2015, s. 71–77.)

Drive-in äänestämisen tutkiminen on nimenomaan ihmisten toiminnan tutkimista ja olen myös itse toteuttamassa muutosta tehokkaampaan drive-in äänestämiseen, joten koen tämän tutkimusmenetelmän sopivan minulle. Tällaisen muutoksen kehittäminen ja tutkiminen edellyttää myös muutettavan ilmiön tuntemista ja siihen vaikuttavien tekijöiden selvittämistä (Kananen, 2014, s. 12). Koen itse, että tunnen opinnäytetyöni ilmiön (drive-in äänestämisen) hyvin, koska olen työskennellyt sen parissa aina kun se on ollut toiminnassa. Lisäksi drive-in äänestämiseen vaikuttavien tekijöiden selvittäminen on tässä työssä yhtenä tärkeimpänä tavoitteena.

3 ÄÄNESTÄMINEN JA VAALIT

3.1 Äänestäminen ja sen merkitys

Ensimmäiset koko kansaa (niin miehiä, kuin myös naisia) koskevat vaalit olivat vuonna 1907 toimitetut eduskuntavaalit, jossa valittiin 200 edustajasta koostuva yksikamarinen eduskunta. Nämä vaalit olivat iso muutos aikaisempaan säätyjakoon perustuvaan kansanedustuslaitokseen, joka sai nyt luvan väistyä. Nyt eduskunta valittiin vaaleilla, jossa oli yleinen, yhtäläinen äänioikeus ja joissa jokainen äänioikeutettu sai myös vaalikelpoisuuden. Lisäksi vaalit toimitettiin välittöminä ja suhteellisina, käyttäen D`Hondtin laskentamenetelmää, joka on vielä tänäkin päivänä käytössä. (Vaalit, 2021.) Näistä ajoista on tultu pitkä matka tähän päivään, mutta vaalien idea on edelleen sama: antaa kansan mielipiteen näkyä ja demokratian toteutua.

Suomessa toimitetaan viidenlaisia valtakunnallisia vaaleja, jotka ovat eduskuntavaalit, presidentinvaalit, kuntavaalit, aluevaalit ja europarlamenttivaalit (Vaalilaki, 1 luku 1 §). Eduskunta-, alue- ja kuntavaalit toimitetaan joka neljäs vuosi, europarlamenttivaalit joka viides vuosi ja presidentinvaalit joka kuudes vuosi. Äänioikeutetulla henkilöllä on siis mahdollisuus vaikuttaa moneen erilaiseen asiaan äänestämällä edellä mainituissa vaaleissa.

Äänestäminen on jokaisen kahdeksantoista vuotta täyttäneen Suomen kansalaisen perusoikeus (Perustuslaki 731/1999, 2 luku 14 § 1 mom.). Koska äänestämällä voi vaikuttaa moneen eri asiaan, kutsutaan sitä myöskin ”kansalaisvelvollisuudeksi”. Mikään laki Suomessa ei kuitenkaan pakota äänestämiseen, joten siksi äänestäminen on jokaisen oikeus, ei velvollisuus. Moni ei kuitenkaan käytä tätä oikeuttaan, vaan syystä tai toisesta jättää äänestämättä vaaleissa. Tällainen vähäinen vaaliosallistuminen saattaa vinouttaa päätöksentekoa, mikäli äänestämättä jättäneiden näkemykset poikkeavat huomattavasti äänioikeuttaan käyttäneiden näkemyksistä (Wass, 2011). Siksi olisikin hyvin tärkeää, että mahdollisimman moni äänioikeutettu käyttäisi äänioikeutensa, jotta kansan todellinen mielipide tulisi esille niin hyvin kuin mahdollista. Vähäinen äänestäminen ei siis toteuta demokratiaa parhaalla mahdollisella tavalla.

Sitä kuinka aktiivisesti ihmiset ovat käyneet äänestämässä, voidaan mitata äänestysprosentilla, joka tarkoittaa sitä, kuinka moni äänestys oikeuden omaavista on äänestänyt. Vuoden 2021 kuntavaaleissa äänestysprosentti oli 55,1, mikä on alhaisin sitten vuoden 1945 kunnallisvaalien jälkeen. (Tilastokeskus, 2022.) Suurin syyllinen tähän on varmasti koronavirus, mutta politiikantutkija Juha Ylisalo, sekä vaalitutkija Sami Borg ovat todenneet muidenkin asioiden vaikuttaneen alhaiseen äänestämisperenttiin. Borgin mukaan valtakunnallinen näkökulma korostui vaaleissa enemmän mitä kansa toivoi ja aidon kuntavaalikeskustelun edellyttämä paikallisuus jäi puuttumaan. Lisäksi Borg toteaa, ettei kesäkuinen viikonloppu ole parasta aikaa viettää vaaleja, vaikka vaalien siirto olikin fiksu veto. Turun yliopiston politiikan tutkijan Juha Ylisaalon mielestä matala äänestysprosentti ei ole yllätys. Hänen mukaansa kuntavaalien äänestysprosentti on iät ja ajat ollut matalampi kuin esim. eduskuntavaaleissa. Kiinnostavampi asia hänen mukaansa on ennemminkin kuntavaalien systemaattinen äänestysprosentin lasku, joka näyttää jatkuvan. Kuntavaaleissa äänestysprosentti on yleisesti 55 ja eduskuntavaaleissa taas liki 70, joka taas johtuu Borgin mukaan siitä, ettei kuntavaaleihin liity samanlaista säpinää kuten esim. eduskuntavaaleihin tai presidentinvaaleihin. Varsinkin jälkimmäiset vaalit omaavat tietynlaista kaksintaistelun draamaatiikkaa. (Nazarenko, 2021.)

Jotta ihmiset saataisiin kiinnostumaan enemmän kuntavaaleista ja sitä kautta äänestämisestä, tarvittaisiin jotain mikä herättäisi ns. nukkuvat äänestäjät vaaliuurnille. Eriytisesti nuoret jättivät näissäkin kuntavaaleissa käyttämättä äänioikeutensa, sillä esim. 21-vuotiaiden äänestysprosentti oli vain 32,5 %, kun taas 73-vuotialla vastaava luku oli 69,6 % (Tilastokeskus, 2022). Tulokset kielivät pitkälti siitä, että nuoret eivät välttämättä löydä kuntapalveluista riittävästi sellaisia palveluja, joihin haluaisivat vaikuttaa. Tämä liittyy ikääntymisen luonnolliseen elinkaareen, mikä tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, että nuoret huolehtivat lähinnä itsestään, eivätkä vielä esim. lapsistaan tai vanhemmistaan, kuten monet keski-ikäiset äänestäjät. (Borg, 2018, s. 167–168.)

Vuoden 2021 kuntavaaleissa huolestuttavan moni siis jätti käyttämättä äänioikeutensa. Drive-in äänestämisen kannalta positiivinen fakta on kuitenkin se, että selkeä enemmistö äänestäneistä (60,0 %) äänesti ennakkoon. (Tilastokeskus, 2022.) Tämä tarkoittaa sitä, että ennakkoäänestys on ainakin kuntavaaleissa ollut isossa suosiossa, joten

drive-in äänestämislle pitäisi olla kysyntää myös jatkossakin, jos ennakkoäänestyksen suosio jatkaa kasvamistaan.

Myös vuoden 2022 aluevaalien äänestysprosentti jäi lopulta koko maassa hyvin pieneksi (47,5 %). Varsinkin Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella äänestysprosentti jäi todella matalaksi, ollen lopulta 39,3 %. (Tilastokeskus, 2022.) Koska kyseessä oli ensimmäiset aluevaalit maamme historiassa, ei varsinaista vertailukohdetta ole, joten vertailua äänestysprosentteissa on kohdistettu vuoden 2021 kuntavaalien prosentteihin, vaikkei niissä äänestettykään samoista asioista. Alhaiseen äänestysprosenttiin on varmasti näissäkin vaaleissa useampia tekijöitä (kuten esim. koronavirus), mutta suurin niistä on varmasti se, että nämä olivat laatuaan ensimmäiset. Vuoden 2021 kuntavaalien tapaan, myös näissäkin vaaleissa ihmisiä äänesti paljon enemmän ennakkoon, mitä varsinaisena vaalipäivänä (55,8 %).

Äänestämislle halutaan antaa ihmisille mahdollisuus vaikuttaa asioihin, koska julkisen vallan tehtävänä on nimenomaan edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon (Perustuslaki, 2 luku 14 § 4 mom.). Vaaleissa tällainen vaikutusmahdollisuus annetaan äänioikeuden muodossa, jolloin äänestäjä saa äänestää sellaista ehdokasta, jonka hän uskoo ajavan sellaisten asioiden etua, jotka ovat äänestäjän mielestä tärkeitä. Esim. äänestämällä kuntavaaleissa äänestäjä voi vaikuttaa siihen, miten ja mihin kunta käyttää rahojaan, miltä kunta näyttää ja miten asioita ylipäätään oikein hoidetaan kunnassa (Eduskunta, 2022).

Äänioikeus on sama kaikille äänioikeutetuille, eikä ketään saa asettaa ilman hyväksyntä perustetta erilaiseen asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Perustuslaki 2 luku, 6 § 1 mom.). Vastuu siitä, että jokaisen äänioikeus toteutuu yhdenvertaisella tavalla, on siitä vastaavalla hallinnolla, jonka tulee varmistua siitä, että viranomaisen toimet ovat puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja että ne suojaavat oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia, eli siis noudattavat hyvän hallinnon perusteita (Hallintolaki 434/2003, 2 luku 6 §). Ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä järjestämisvastuu kuuluu kunnalle, eli samalla myös vastuu äänioikeuden yhdenvertaisuuden

toteutumisesta kuuluu myös sille (Vaalilaki 1 luku 4 §). Yleisissä vaaleissa ylimpänä vaaliviranomaisena toimii kuitenkin oikeusministeriö, jolla on yleisvastuu vaalien toimittamisesta (Vaalit, 2022). Tämä tarkoittaa siis sitä, että viime kädessä vastuu viranomaisten toiminnasta vaalien aikana kuuluu oikeusministeriölle.

3.2 Ennakkoäänestäminen

Drive-in äänestäminen onnistui siis sekä vuoden 2021 kuntavaaleissa ja vuoden 2022 aluevaaleissa äänestämällä ennakkoon. Varsinaisina vaalipäivinä tällaista mahdollisuutta ei ollut, vaan äänestäminen tapahtui ns. ”perinteisellä tavalla” esim. jonkin koulun tiloissa. Seuraavaksi käydäänkin hieman lävitse ennakkoäänestyksen perusasioita ja sitä, miten asiat tapahtuvat käytännössä.

Jokaisella äänioikeuden omaavalla henkilöllä on oikeus äänestää ennakkoon kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustoissa (Vaalilaki, 5 luku 46 § 1 mom.). Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, että äänestäjän ei tarvitse äänestää ennakkoon omalla kotipaikkakunnallaan, vaan esim. Rovaniemeltä kesämökilleen Sastamalaan tullut henkilö voi äänestää Sastamalassa yleisessä ennakkoäänestyspisteessä. Koska Sastamalan drive-in piste oli ainoa laatuaan Pirkanmaalla, ihmisiä tuli myös kokeilemaan tätä uudenlaista äänestysmahdollisuutta pitkienkin matkojen takaa. Muulta paikkakunnalta tulleen ei tarvitse muistaa ehdokkaansa äänestysnumeroa myöskään ulkoa, sillä äänestyspaikalta löytyy oikeusministeriön teettämä ehdokaskirja, josta näkyvät kaikki vaalien ehdokkaat ja heidän numeronsa.

Itse vaalipäivänä äänestäminen tapahtuukin sitten jokaisessa kunnassa äänestysalueittain, jolloin äänioikeutettu saa äänestää ainoastaan tietyssä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen (Vaalilaki, 6 luku 67 § 1 mom.). Äänestysalueen näkee esim. postissa saapuvasta ilmoituksesta äänioikeuteen. Ilmoituksesta näkyy mm. kunta, alue sekä äänestyspaikka, jossa vaalipäivänä äänestetään. Lisäksi ilmoituksessa näkyy mahdolliset ennakkoäänestyspaikat ja niiden aukioloajat. Vastuu ilmoituksesta äänioikeuteen, sekä äänioikeusrekisterin pyörittämisestä on Digi- ja väestötietovirastolla. Varsinkin äänioikeusrekisterin perustaminen ja ylläpitäminen on tärkeää, koska ne sisältävät oleellisia tietoja äänestämiseen liittyen

sellaisinaan kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24. (Digi- ja väestötietovirasto, 2022; Vaalilaki, 3 luku 18 § 2 mom.)

Ennakoäänestys tulee aloittaa 11. päivänä ennen vaalipäivää, ja lopettaa 5. päivänä ennen vaaleja (Vaalilaki, 5 luku 47 § 1 mom.). Vuoden 2021 kuntavaaleissa äänestysaikaa kuitenkin päätettiin pidentää siten, että ennakoäänestys tuli aloittaa jo 18. päivänä ennen vaaleja (Laki vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä, 2 § 6 mom.). Kuten arvata saattaa, pidennetyn äänestysajan takana oli koronavirus. Pidennetyn äänestysajan pyrkimyksenä oli ensisijaisesti se, että äänestyspaikat eivät ruuhkautuisi ja toisekseen myös se, että eristykseen ja karanteeniin määrättyjen äänioikeutettujen äänestäminen normaaliin tapaan voisi mahdollistua paremmin, kun heidän käytettävissään olisi 14 ennakoäänestyspäivää ja yksi vaalipäivä yhteensä 18 päivän ajanjaksolla (HE 33/2021, luku 2).

Aluevaaleissa ei käytetty kuntavaalien tapaan pidennettyä ennakoäänestysaikaa, vaan ennakoäänestys toteutettiin vaalilain mukaisella normaalilla aikataululla 12.1.-18.1.2022, vaikka koronatilanne Suomessa alkoikin jälleen pahentua. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen näkemyksen mukaan äänestäminen on vähäisen riskin toimintaa, ja kun Oikeusministeriö sekä THL ottivat aluevaalien järjestelyissä huomioon epidemiatilanteen kehittymisen, ei vaalien siirtämistä tai ennakoäänestysajan pidentämisestä koettu tarpeelliseksi (Valtioneuvosto, 2022).

Ennakoäänestyksen toimenpiteet eroavat myös jonkin verran vaalipäivän äänestyksessä tehtävistä toimenpiteistä. Vaalipäivän äänestyksessä äänestäjä saapuu paikalle voimassa olevan kuvallisen henkilöllisyystodistuksen (esim. passi tai ajokortti) kanssa, jolloin vaalivirkailija tarkastaa hänen henkilöllisyytensä. Kun henkilöllisyys on vahvistettu, äänestäjä siirtyy äänestyskoppiin täyttämään hänelle annetun oikeusministeriön painattaman äänestyslipun. Mikäli äänestäjä tarvitsee apua äänestysmerkinnän tekemisessä voi vaaliavustaja tulla avustamaan häntä äänestyskoppiin (Vaalit, 2022). Kun äänestyslippuun on tehty äänestäjän haluama merkintä, siirtyy hän vaaliurnalle, jossa vaalivirkailija leimaa lipun. Olipa kyse sitten ennakoäänestämisestä tai äänestyspäivän äänestämisestä, on lipun leimaaminen erityisen tärkeää, sillä ilman leimaa äänestyslippu on mitätön (Vaalilaki, 7 luku 85 § 5 mom.). Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ilman leimaa äänestäjän ääni menee hukkaan virkailijan virheen

takia, joten siksi virkailijalla on tärkeä vastuu leimaamisen suhteen. Lipun leimaamisen jälkeen äänestäjä saa itse tiputtaa äänestyslipukkeen vaaliurnaansa, jonka jälkeen äänestäminen on suoritettu.

Ennakkoäänestyksessä toimitaan taas hieman erilaisesti. Äänestyspaikalle saapuaan äänestäjä on jälleen velvollinen esittämään selvityksen henkilöllisyydestään (Vaalilaki, 5 luku 57 § 2 mom.). Tässä vaiheessa on hyvä muistaa, että äänestäjän ei kuitenkaan tarvitse esittää mitään erityistä syytä ennakkoäänestykselle, vaan hän voi täysin vapaasti valita ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen välillä itsellensä mieluisamman vaihtoehdon (Tilastokeskus, 2022). Kun vaalivirkailija on varmistunut henkilöllisyydestä, antaa hän äänestäjälle valkoisen äänestyslipukkeen. Äänestäjä käy tekemässä äänestyslippuun haluamansa merkinnän äänestyskopissa (tai esim. drive-in pisteellä autossaan) ja tuo äänestyslipukkeensa vaalivirkailijalle. Vaalipäivän äänestyksestä poiketen, äänestyslipuke tulee nyt laittaa vaalikuoreen ja sen jälkeen laittaa se vielä lähetekuoreen lähetekirjeen kera.

Koska ennakkoäänestyksessä kuka tahansa äänestysoikeuden omaava henkilö voi äänestää missä tahansa yleisessä ennakkoäänestyspisteessä, tarvitaan lähetekirje, joka kertoo sen, minkä kunnan keskusvaalilautakunnalle kirjekuoren pitäisi lopulta päätyä. Lähetekirjeessä tulee olla mm. äänestäjän nimi, henkilötunnus sekä nykyinen osoite ja lisäksi sekä äänestäjän, että vaalivirkailijan tulee allekirjoittaa lähetekirje. (Vaalilaki, 5 luku 59 §.) Monelta äänestäjältä saattaa kuitenkin kiireessä unohtua ennen allekirjoituksen tekemistä tarkastaa, että tulostetussa lähetekirjeessä on nimenomaan hänen oma nimensä (Vaalit, 2022). Asian tarkastaminen on ensisijaisen tärkeää, jotta äänestystapahtuma saadaan suoritettua lainmukaisella tavalla.

Kun lähetekirje on allekirjoitettu ja vaalikuori on suljettu joko äänestäjän omasta toimesta tai vaalivirkailijan avustuksella, laitetaan kaikki asiakirjat vielä yhteen pakettiin lähetekuoreen. Lähtökohtaisesti äänestäjän tulisi itse esittää äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle leimattavaksi ja sen jälkeen, kun äänestyslippu on leimattu, suljettava se välittömästi vaaliviranomaisen nähdessä vaalikuoreen. On kuitenkin täysin sallittua, että vaalitoimitsija suorittaa vaalikuoren sulkemisen, kunhan tekee sen äänestäjän nähdessä, siten ettei itse näe mitä äänestyslipuke pitää sisällään (Vaalilaki, 5 luku 60 § 1 mom.). Lopuksi vaalikuoren ja lähetekirjeen sisältävä lähetekuori laitetaan urnaan ja

äänioikeusrekisteriin tehdään merkintä siitä, että äänestäjä on äänestänyt. Tämän jälkeen lähetekuori postitetaan vielä äänestäjän oman kunnan keskusvaalilautakuntaan, jossa se avataan ja tarkastetaan lähetekirjeestä, kuka on äänestänyt. Tarkastuksen jälkeen lähetekirje ja vaalikuori erotetaan toisistaan, mutta huomioitavaa on se, että itse vaalikuorta ei avata vielä tässä vaiheessa, vaan vasta vaalipäivänä, kun ääntenlaskenta aloitetaan. (Vaalit, 2022.)

Ennakoäänestyksen toimenpiteet eroavat siis vaalipäivän äänestämisen toimenpiteistä hyvinkin pitkälti erilaisten kuorien ja lähetekirjeen ansiosta. Nämä toimenpiteet saattavat kuulostaa turhilta, mutta ne ovat välttämättömiä, jotta äänet päätyvät oikealle keskusvaalilautakunnalle ja jotta vaalisalaisuus säilyisi.

Drive-in äänestämällä halutaan mahdollistaa tällainen ennakoäänestäminen lainmukaisesti, siten että äänestystapahtuma olisi mahdollisimman turvallinen, eikä äänestäjien tarvitsisi huolehtia liikaa esim. koronaviruksesta. Oleellisin asia mistä täytyy pitää huolta, on se, että äänestys ennakoäänestyspaikassa on järjestetty niin, että vaalisalaisuus säilyy (Vaalilaki, 5 luku 56 § 2 mom.). Tämä tuottaa omanlaisiaan haasteita, jos äänestäminen tapahtuu esim. autossa. Tällöin ajoneuvossa saa olla äänestysketkellä vain itse äänestäjä, sekä tarvittaessa hänen avustajansa. Sastamalan drive-in pisteenä toimi eräänlainen ”työmaakontti”, jonka kylkeen oli tehty ikkuna ja sen viereen ajo-kaista, jota pitkin ajoneuvot saapuivat (Kuva 1.). Ulkopuolelle oli myös rakennettu äänestyskoppi, jota esim. pyöräilijöiden oli mahdollista käyttää. Lisäksi äänestäminen onnistui myös kontin sisällä, mikä mahdollisti sen, että esim. autolla äänestämään tulleesta pariskunnasta kuski pystyi äänestämään autossa ja matkustaja taas pääsi äänestämään sisälle konttiin. Näin vaalisalaisuus saatiin säilytettyä ja äänestäminen onnistui turvallisesti oikeusministeriön sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen antamien ohjeistuksien mukaisesti.

Kuva 1. Sastamalan kaupungin drive-in äänestyspaikka kuntavaaleissa 2021.

3.3 Kunta- ja aluevaalit

Millaisia ovat sitten nämä kyseiset vaalit, joissa drive-in äänestämistä on Sastamalassa käytetty? Vaikka molemmat vaalit omaavat samanlaisia piirteitä, äänestetään niissä aivan erilaisista asioista. Seuraavaksi käyn hieman läpi, millaisista vaaleista tässä opinnäytetyössä on kysymys.

Kunnallis- eli kuntavaalit ovat edustuksellisen demokratian toteutumisen kannalta kunnallisen itsehallinnon ydin (Borg, 2018, s. 15). Yleinen ja yhtäläinen äänioikeus toteutettiin kunnallishallinnossa vuonna 1917 säätämällä kunnallinen vaalilaki (Harjula & Prättälä, 2012, s. 292). Ihmiset ovat siis saaneet äänestää kotikuntansa asioista jo vuosikymmenten ajan valiten kuntavaaleissa oman kuntansa valtuustoon valtuutetut sekä varavaltuutetut, joiden toimikausi kestää neljä vuotta. (Kuntalaki 410/2015, 4 luku 15 § 1 mom.). Valtuusto on kunnan ylin päättävä elin, jonka vastuulla on mm. kunnan talous ja toiminta, sekä kunnanjohtajan valitseminen (Kuntavaalit, 2021). Valtuustoon pääseminen onkin siis kunnia-asia, joka tuo mukanaan tiettyjä etuuksia,

mutta myös todella paljon vastuuta, sillä edustaahan valtuutettu häntä äänestäneitä kuntalaisia, jotka saattavat varsinkin pienemmissä kunnissa olla valtuutetun hyvinkin läheisiä tuttuja. Valtuutettujen lukumäärästä kunnan asukasluvun perusteella päättää valtuusto, jonka jälkeen keskusvaalilautakunnan vastuulla on kuuluttaa päätetty pariton lukumäärä (Kuntalaki, 4 luku 146 § 1 mom.; Vaalilaki, 11 luku 145 § 1 mom.). Kuntavaaleihin ehdokkaita voivat asettaa joko puolueet tai äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen (Vaalilaki, 11 luku 146 §). Ehdokkaaksi kuntavaaleihin kelpaa sellainen henkilö, jonka kotikunta kyseinen kunta on ja jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa sinä vuonna, kun valtuutetut valitaan, eikä häntä myöskään ole julistettu vajaavaltaiseksi (Kuntalaki, 10 luku, 71 §).

Oleellista on se, että vaalit toimitetaan välittöminä, salaisina, ja suhteellisina, ja että kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus (Kuntalaki, 4 luku 15 § 2 mom.):

- Välittömät siten, että äänioikeutetut saavat antaa äänensä suoraan sille henkilölle, jonka he tahtovat tulevan valituksi.
- Salaiset siten, että vaalisalaisuus säilyy. Kenenkään muun kuin äänestäjän ei tule saada tietää, miten hän on äänioikeuttaan käyttänyt. Tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan vai ei, ei kuitenkaan ole osana vaalisalaisuutta.
- Suhteelliset siten, että jokainen puolue tai muu ryhmä saa valituksi suhteellisesti niin paljon edustajia kuin sillä on ääniä muihin puolueisiin tai ryhmiin verrattuna.
- Yhtäläinen äänioikeus siten, että jokaisella äänioikeutetulla on yksi ääni, eli siis yhtäläinen äänioikeus vaikuttaa vaalin tuloksiin.

(Harjula & Prättälä, 2012, s. 194.)

Kuntavaalit käydään kaikissa Manner-Suomen kunnissa samanaikaisesti, mikä korostaa niiden valtakunnallisen luonteen merkitystä. Ne ovat myös puolueille tärkeät vaalit, koska valtuustopaikkojen ja luottamustehtävien kautta puolueille aukenee mahdollisuus päästä vaikuttamaan kunnalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon. Lisäksi kuntavaalit kiinnostavat puolueita siksi, että ne antavat eduskuntavaalien välillä suuntaa siihen mihin päin puolueiden kannatus on oikein menossa. Kansalaisten luulisi osoittavan kiinnostuksensa politiikkaan erityisesti kuntavaaleissa, koska niiden teemat (esim. julkiset palvelut) ovat heitä lähellä, mutta näin ei ikävä kyllä ole. Kuntavaalien

äänestysprosentti on aina ollut muiden yleisten vaalien äänestysprosentteja alhaisempi, mutta siitä huolimatta vaalien äänestysprosentti on pudonnut huomasti 1960- ja 1970-lukujen korkeista äänestysprosentteista, jotka olivat 75–80 % luokkaa. Vuoden 2021 kuntavaaleissa äänestysprosentti oli 55,1 %, joten lasku on ollut merkittävä. (Borg, 2018, s. 15–18.)

Aluevaalit taas järjestettiin ensimmäisen kerran tammikuussa 2022, joten voidaankin siis todeta, että ne ovat ihmisille täysin uusi tuttavuus. Aluevaalien ideana on valita hyvinvointialueiden aluevaltuustoon jäsenet ja varajäsenet. Hyvinvointialue on lakiuudistuksen myötä muodostunut kunnista ja valtiosta erillinen julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto, ja jonka lakisäätteisiin tehtäviin kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen. (Sote-uudistus, 2021). Äänestäjät äänestävät siis oman hyvinvointialueensa ehdokkaita aluevaltuustoon ja tulos lasketaan lopulta hyvinvointialuekohtaisesti. Ensimmäiset aluevaalit toimitettiin erillisinä vaaleinaan, mutta vuodesta 2025 alkaen vaalit on tarkoitus toimittaa kuntavaalien kanssa samanaikaisesti. (Oikeusministeriö, 2021.) Joko puolueet tai äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen voivat asettaa ehdokkaita aluevaaleihin. Näin ollen onkin siis sanomattakin selvää, että sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi. (Vaalilaki, 10a luku 143 c §.) Samoin kuten kuntavaalitkin, aluevaalit tulee toimittaa välittöminä, salaisina ja suhteellisina niin että jokaisella äänioikeutetulla on yhtäläinen äänioikeus (Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 4 luku 23 § 2 mom.).

Koska aluevaalit olivat ensimmäiset lajiaan, oli osa kansalaisista epäileväisiä niiden suhteen. Vaalien alla Kunnallisalan kehittämissäätiön teettämän tutkimuksen mukaan vain reilu kaksi viidesosaa vastaajista (44 %) ilmoitti olevansa kiinnostunut aluevaaleista, kun taas liki joka toinen vastaaja (46 %) ilmoitti etteivät kyseiset vaalit kiinnostaa. Reilu kolmannes (36 %) vastaajista uskoi siihen, että aluevaltuustoilla on merkittävä rooli päätöksentekijänä. Moni vastaaja oli myöskin huolissaan siitä (42 %), että aluevaltuustot tulevat ajamaan lähinnä suurten kaupunkien asiaa ja etuja, jolloin pienemmät kunnat jäävät vähemmälle huomiolle. (Kunnallisalan kehittämissäätiö, 2021.) Huoli aiheesta ei välttämättä ole täysin turha, sillä isoimmista kaupungeista avautui aluevaltuustoihin vaalien myötä eniten paikkoja. Esim. Pirkanmaalla aluevaltuustoon valittuja henkilöitä oli eniten Tampereelta (40) ja seuraavaksi eniten Sastamalasta,

Valkeakoskelta ja Ylöjärveltä (5 valittua kustakin kunnasta). (Yle, 2022.) Onkin siis hyvin tärkeää, että aluevaltuustot ajattelevat jatkossa koko alueen parasta, ja että pienet kunnat otetaan myös huomioon, kun päätöksiä tehdään. Nähtäväksi jää, miten aluevaltuustot tulevat lopulta onnistumaan tehtävissään, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu olisi tarkoitus siirtää vuoden 2023 alussa kunnilta hyvinvointialueille (HE 56/2021, luku 4.1).

Mielenkiintoista ensimmäisissä aluevaaleissa oli myös se, että valituista aluevaltuutetuista jopa 77 % on istuvia kunnanvaltuutettuja. Tämä ei toisaalta ole mikään suuri yllätys, sillä jo ennen vaaleja oli tiedossa, että moni kunnanvaltuutettuna toimiva henkilö innostui aluevaaleista, joten lopulta joka kolmas ehdokkaista oli istuvia kunnanvaltuutettuja. (Kuntaliitto, 2022.) Tämä kertoo siitä, että äänestäjät ovat halunneet valita sellaisia ehdokkaita aluevaltuustoon, jotka ovat tehneet työtä kunnanvaltuustossa enemmän tai vähemmän, vaikka Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimuksen mukaan 68 % siihen vastanneista oli sitä mieltä, että samojen ihmisten ei pitäisi olla päättämässä valtakunnan, alueiden ja kuntien asioista (Kunnallisalan kehittämissäätiö, 2021).

4 SASTAMALAN DRIVE-IN ÄÄNESTÄMINEN

Tässä osiossa paneudutaan nimenomaan Sastamalan kaupungin ennakkoäänestämiseen drive-in pisteen näkökulmasta. Osio pitää sisällään kolme haastattelua sellaisten henkilöiden kanssa, jotka ovat tavalla tai toisella olleet tekemisissä Sastamalan drive-in äänestyspisteen kanssa, sekä yhden haastattelun Kuntaliiton tutkimuspäällikön kanssa. Kaikki haastattelut on tehty joko kasvotusten, puhelimen tai Teams-sovelluksen välityksellä aikavälillä 7.3.–17.3.2022. Haastattelujen lisäksi osiossa tutkitaan myös erilaisten tilastojen kautta sitä, miten drive-in äänestäminen on Sastamalassa toiminut. Näiden tietojen avulla pyritään saamaan ratkaisu aiemmin mainittuun opinnäytetyöongelmaan. Lisäksi osio pitää myös sisällään pohdintaa drive-in pisteen tämänhetkisestä toiminnasta ja tulevaisuuden näkymistä.

Haastateltavista, heidän taustoistaan ja siitä miksi olen valinnut heidät osaksi tätä opinnäytetyötä, kerrottakoon myös lyhyesti tässä vaiheessa:

Katja Arve-Salosen olenkin tässä työssä maininnut jo alkusanoissa. Hän on toiminut Sastamalan kaupungin konserninlakimiehenä jo vuodesta 2013 lähtien ja tämän lisäksi hän on myös Sastamalan keskusvaalilautakunnan sihteeri, joten hänen vastuullaan on vaalien aikaan lukuisia erilaisia tehtäviä. Halusin Arve-Salosen haastateltavaksi tähän työhön siksi, että hän on ollut yksi tärkeimmistä henkilöistä, kun drive-in äänestyspistettä on suunniteltu ensimmäistä kertaa Sastamalaan. Lisäksi hän tuo opinnäytetyöhön paljon hyviä näkökulmia ja ideoita omalla kokemuksellaan ja tietotaidollaan vaaleihin liittyen.

Marja Pajula on juuri viime kesän lopulla eläkkeelle jäänyt entinen Sastamalan kaupungin pitkäaikainen työntekijä, joka ehti toimia kaupunginjohtajan sihteerinä liki 46-vuoden ajan. Hän on ollut mukana järjestämässä useita kansallisia vaaleja uransa aikana, joten häneltä löytyy todella laaja määrä tietotaitoa vaalien toimittamiseen liittyen. Pajula ehti viimeisinä kuukausinaan kaupungin palveluksessa olla myös mukana suunnittelemassa uutta drive-in äänestyspistettä.

Leevi Karisalmi on toiminut Sastamalan kaupunginvaltuuston uutena jäsenenä vuodesta 2021 eteenpäin. Hänen puolueenaan toimii Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP), jonka toiminnassa hän on ollut mukana n. viisi vuotta, päästyään mukaan yliopistomaailmaan. Halusin hänet mukaan tähän opinnäytetyöhön, koska mielestäni on hyvä saada myös sellaisen henkilön ajatuksia esille, joka on käyttänyt drive-in pistettä, mutta ei ole ollut mukana sen suunnittelemisessa. Lisäksi Karisalmi tuo mukanaan omia mielipiteitään aiheesta käyttäen valtuutetun näkökulmaa.

Marianne Pekola-Sjöblom on neljäs haastattelemani henkilö. Hän toimii Kuntaliitossa tutkimuspäällikkönä ja on toiminutkin tässä virassa jo lähes 30 vuotta. Halusin hänet haastateltavaksi opinnäytetyöhöni, jotta saisin haastatteluun hieman näkökulmaa myös jostakin organisaatiosta Sastamalan kaupungin ulkopuolelta, eli tässä tapauksessa Kuntaliitosta.

Kaikki haastatelluille esitetyt kysymykset löytyvät tämän opinnäytetyön lopusta liitteet-osiosta.

4.1 Drive-in ennakkoäänestäminen

4.1.1 Valmistautuminen

Sastamalassa koettiin vuoden 2021 kuntavaaleissa monia uudistuksia aikaisempiin vaaleihin nähden. Koko vaalien aikataulua siirrettiin kesälle, ennakkoäänestysaikaa pidennettiin, uusi drive-in piste otettiin käyttöön, eikä sovi unohtaa niitä kaikkia muita pienempiä toimenpiteitä (käsidesit, kasvomaskit, suojapleksit jne.), joita äänestyspaikoilla jouduttiin tekemään muuttuneen maailmantilanteen takia. Toki muillakin paikkakunnilla jouduttiin tekemään samanlaisia toimenpiteitä, jotta vaalit saataisiin toteutettua oikeusministeriön ja THL:n ohjeiden mukaisesti, mutta Sastamalassa drive-in äänestyspiste toi ”ylimääräisen lisähaasteen”. Drive-in oli kuitenkin lopulta hyvä panostus Sastamalan kaupungilta, sillä se sai todella paljon positiivista palautetta äänestäjiltä.

Kaupungin konserninlakimiehen mukaan idea drive-in äänestämiseen lähti liikkeelle siitä, kun oikeusministeriö suositteli harkitsemaan mahdollisuuksia ulkona äänestämiseen. Drive-in piste sopi tähän tarkoitukseen loistavasti, joten niinpä ideaa alettiin viedään eteenpäin. Äänestyskontin hankkiminen ja sen varustelu vaativat taloudellisia resursseja lähemmäs 20 000 € verran, mutta tulevaisuutta ajatellen oli paljon kannattavampaa ostaa kontti kaupungin käyttöön, kuin alkaa vuokraamaan sitä vaalien ajaksi. Nyt kontti on Sastamalan kaupungin käytössä aina, kun on tarve. (Arve-Salonen, 2022.)

Kysyttäessä kuntavaalien järjestämisestä, yhtenä järjestäjänä mukana ollut entinen kaupunginjohtajan sihteeri muistelee, kuinka pahentunut koronatilanne toi mukanaan paljon uusia haasteita. Sen lisäksi, että piti hankkia paljon materiaalia turvalliseen äänestämiseen, myös vaalivirkailijoita piti olla entistä enemmän. Hänen mukaansa myös kotiaänestyksen aikataulua oli pakko venyttää, koska jokaisen kotiaänestystä suorittavan virkailijan piti käyttää aina uusia suojavaarusteita (mm. suojatakki, hanskat jne.)

mentäessä toisen kotiin suorittamaan kotiaänestystä. Kovempi varautuminen oli ydinasia, kun vaaleja suunniteltiin. (Pajula, 2022.)

Aluevaalit taas jouduttiin käymään läpi vielä kuntavaalejakin pahemassa koronatilanteessa, mutta siitä huolimatta, oli niihin valmistautuminen suhteellisen helppoa. Järjestelyissä noudatettiin pitkälti samoja toimenpiteitä, mitä edellisen kesän kuntavaaleissa, joten laajat terveysturvalliset järjestelyt alkoivat olla jo normaaleja rutiineja. Drive-in pisteellä isoimman muutoksen vuoden 2021 kuntavaaleihin toi kuitenkin sää. Kuntavaalit pidettiin kesällä hyvin lämpimään vuodenaikaan, kun taas aluevaalit pidettiin tammikuussa, jolloin sää vaihteli räntäsateesta kovaan pakkaseen ja lumimyrskyyn. Haastavista sääolosuhteista huolimatta ennakoöänestyksen järjestäminen saatiin suoritettua onnistuneesti.

Kuten olenkin jo todennut työssäni useaan otteeseen, vuoden 2021 Kuntavaalien ajan kohtaa päätettiin siirtää, mutta aluevaaleissa tällaista päätöstä ei tehty, vaikka koronatilanne oli maassa tuolloin jopa pahempi, mitä kuntavaalien aikaan. Kuntaliiton tutkimuspäällikön mielestä näin jälkiviisaana voi todeta, että päätöksenteko kuntavaalien siirtämisessä meni liian myöhäiseen, eikä hänenkään mielestään kesäkuu ollut äänestysajankohtana mikään paras mahdollinen. Aluevaalit sujuivat kuitenkin hyvin, vaikkei niitä päätetty siirtää. (Pekola-Sjöblom, 2022.) Tästä herääkin siis kysymys, olisiko vuoden 2021 kuntavaalejakaan tarvinnut välttämättä loppupeleissä siirtää? Niin tai näin, pääasia oli se, että molemmat vaalit pystyttiin suorittamaan terveysturvallisesti alusta loppuun, vaikkeivat kesä- ja tammikuu ole äänestysajankohtina välttämättä parhaat mahdolliset.

4.1.2 Drive-in pisteen helppous

Haastateltavistani kaikki ovat kokeilleet drive-in äänestämistä ja todenneet sen toimivaksi systeemiksi. Kysyttäessä heiltä millainen kokemus se oli, on entinen kaupunginjohtajan sihteeri ehdottomasti sitä mieltä, että äänestäminen tapahtuu nopeasti ja yksilönsuoja on täydellinen, äänestettäessä omasta autostaan, jolloin auto toimii ns. äänestyskoppina (Pajula, 2022). Haastateltava kaupunginvaltuutettu oli puolestaan yllätynyt drive-in pisteen helppoudesta ja luontevuudesta. Hän on omien sanojensa mukaan

tottunut äänestämään sisällä melko jäykällä systeemillä, joten uudenlainen äänestämistapa oli mukavaa vaihtelua. Lisäksi hän jäi pohtimaan, olisiko drive-in pistettä mahdollista markkinoida ennen kaikkea kiireisille ihmisille. (Karisalmi, 2022.)

Kaupungin konserninlakimies kertoo, että piste on saanut molemmissa vaaleissa todella paljon positiivista palautetta juuri helppoutensa takia. Myös äänestämisen esteetömyys ja vaivattomuus ovat keränneet pisteellä äänestäneiden kehuja. Tämän lisäksi piste on tuonut hyvää näkyvyyttä Sastamalalle, varsinkin kuntavaaleissa, jolloin uutiskynnys aiheesta ylittyi ainakin maakunnallisesti. Konserninlakimies muistelee, kuinka muiltakin paikkakunnilta tultiin äänestämään varta vasten Sastamalaan, jotta saataisiin kokea uudenlainen drive-in äänestäminen käytännössä. (Arve-Salonen, 2022.)

Helppoutensa ja terveysturvallisuutensa takia drive-in piste toi myös todennäköisesti mukanaan sellaisia äänestäjiä, jotka olisivat saattaneet normaalisti jättää äänestämättä. Kysyttäessä mielipidettä tästä, uskoo entinen kaupunginjohtajan sihteeri asian olevan juuri näin. Hänen mielestään syitä äänestämättä jättämiselle ovat todennäköisesti koronavirus ja myöskin se, että joidenkin mielestä itse äänestystilanne saattaa olla ahdistava asia. Äänestystilanteessa joutuu normaalisti kohtaamaan vieraita ihmisiä mahdollisesti oudossa ympäristössä, hyvin virallisessa tilaisuudessa, mutta nyt äänestäminen tapahtuu turvallisessa ympäristössä (äänestäjän omassa autossa) siten, että tarvitsee asioida vain yhden henkilön (tiskillä asioiva vaalivirkailija) kanssa. Hän korostaa, että joillekin ihmisille esim. äänestäminen varsinaisena vaalipäivänä voi olla hyvinkin ahdistava kokemus, jos väkeä on liikkeellä paljon. Lisäksi drive-in piste on oiva tapa äänestää, jos äänestäjä on jollakin tapaa liikuntarajoitteinen. (Pajula, 2022.)

Myös haastateltava kaupunginvaltuutettu uskoo, että drive-in piste on tuonut mukanaan sellaisia äänestäjiä, jotka normaalissa tilanteessa jättäisivät äänestämättä. Hän uskoo koronaviruksen olevan tällä hetkellä isoin syy äänestämättä jättämiseen, mutta toteaakin myös samalla, että ilman virusta äänestämättä jättämisen syistä olisikin sitten vaikeampaa sanoa. Valtuutettu myöntää kuitenkin sen, että on hienoa, kun uusia äänestämiskeinoja keksitään, jolloin äänestämisestä tulee helpompaa, ja korostaakin sitä, että jotkut ihmiset saattavat lähteä pelkästään mielenkiinnosta kokeilemaan uudenlaisia äänestystapoja, vaikkei itse äänestäminen sinänsä kiinnostaisi. (Karisalmi, 2022.)

Vaikka drive-in piste helpottaakin äänestämistä, on sen myös toimittava yhtä lainmukaisesti, mitä muidenkin äänestyspisteiden. Kaupungin konserninlakimiehen mukaan äänestyspisteen lainmukaista toimintaa valvovat ensisijaisesti vaalitoimitsijat virkavastuunsa nojalla. Hänen mukaansa toimitsijoiden menettelytavat ovat suoraan peräisin laista. Lisäksi keskusvaalilautakunta valvoo ja vastaa toiminnasta äänestyspisteillä, mutta myös itse äänestäjät toimivat omanlaisina ”valvojina”, kertoen halutessaan omia näkemyksiään ja huoliaan keskusvaalilautakunnalle. Toki on myös mahdollista, että pisteelle saapuu tarkkailemaan virallinen vaalitarkkailija, jota Suomessa voivat suorittaa oikeusministeriön valtuuttamat, kotimaisia tai kansainvälisiä vaalitarkkailuorganisaatioita edustavat vaalitarkkailijat. Mahdollista on myös se, että äänestyspaikoilla ja muissa vaaliviranomaisissa voi vierailta ilman valtuutusta toimiva vaalitarkkailija, jos kyseinen vaaliviranomainen antaa siihen luvan eikä vierailu häiritse millään tavalla vaalien toimittamista. Vierailusta on kuitenkin sovittava etukäteen kyseisen viranomaisen kanssa. (Arve-Salonen, 2022; Vaalit, 2022.) Viime käden vastuu vaalien sujumisesta lainmukaisesti on kuitenkin oikeusministeriöllä.

4.2 Äänestysaktiivisuudesta

Yksi tämän työn oleellisimmista tavoitteista on saada selville se, miten Sastamalan kaupungin drive-in ennakoäänestyspiste on vaikuttanut äänestysaktiivisuuteen. Kaupungin äänestysprosentteja tullaan käsittelemään vielä myöhemmin, joten tämä kappale käsittelee hyvin pitkälti ihmisten aktiivisuuden tutkintaa ja tulkintaa haastattelujen avulla.

Kuten tässä opinnäytetyössä olen jo kappaleessa 3.1 todennut, ihmisten äänestysaktiivisuus on laskenut viimeisten vuosikymmenien ajan. Myös pitkään kaupungin palveluksessa työskennellyt entinen kaupunginjohtajan sihteeri on huomannut tämän ja toteaaakin, että äänestysaktiivisuus on laimenemassa ja usko äänestämiseen on lopahtanut osalla ihmisistä, vaikka näin ei pitäisi olla, koska elämme maassa, jossa pidetään demokraattisia vaaleja. Hänen mielestään suurimmat tekijät äänestysaktiivisuuteen vaikuttamisessa ovat itse puolueet. Nykyaikana puolueet ovat lähentyneet toisiaan ja puoluelinjat ovat saattaneet muuttua, mikä aiheuttaa sen, että vanhemmat ihmiset eivät välttämättä enää usko puolueisiin. Hänen mukaansa myös pettymykset puolueen

toimintaan saattavat vaikuttaa osaltaan äänestysaktiivisuuteen, mikäli puolueissa luvataan sellaisia asioita, joita ei kuitenkaan pystytä lopulta pitämään. Lisäksi puolueiden täytyisi myös pitää huolta siitä, että heidän ehdokkaansa olisivat mallikelpoisia kansalaisia, joilla on taustat kunnossa. Liian useasti esim. iltapäivälehdistä voi lukea, kuinka joidenkin puolueiden ehdokkaita on tuomittu erilaisista rikoksista. (Pajula, 2022.)

Kaupunginjohtajan entinen sihteeri painottaa kuitenkin sitä, että ajan saatossa äänestysaktiivisuuden suhteen on myös kehitetty sitä parantaviakin keinoja. Näitä ovat esim. drive-in äänestäminen, kotiaänestys ja laitosäänestys. Tällaisten mahdollisuuksien avulla äänestäminen on mahdollista melkein missä tilanteessa tahansa. (Pajula, 2022.)

Kaupungin konserninlakimies uskoo siihen, että äänestämisen helppous vaikuttaa pitkälti äänestysaktiivisuuteen. Äänestämisen pitäisi hoitua helposti silloin, kun äänestäjälle itselleen sopii. Lisäksi merkitystä on myös sillä, miten äänestäjä kokee voitavansa vaikuttaa äänellään, eli siis äänestäjän tulee uskoa siihen, että hänen äänellään on oikeasti merkitystä. Myös vaaleista ja äänestämisestä tiedottamisella on merkitystä äänestysaktiivisuuteen, sillä ilman tiedottamista suurin osa ihmisistä ei välttämättä edes tietäisi tulevista vaaleista. (Arve-Salonen, 2022.)

Haastateltavan kaupunginvaltuutetun mukaan äänestysaktiivisuuteen vaikuttaa hyvin pitkälti näkyvyys mediassa. On ratkaisevaa, miten puolueet pystyvät mainostamaan omia ehdokkaitaan siten, että mainonta tavoittaa äänestäjät. Lisäksi valtuutettu toteaa, kuinka kotoa saatu esimerkki myös vaikuttaa omalta osaltaan äänestysaktiivisuuteen. Jos vanhemmat ovat käyneet äänestämässä aktiivisesti ja kertoneet lapsilleen, kuinka tärkeästä asiasta on kyse, on hyvin todennäköistä, että lapset tulevat myös jatkamaan samaa kaavaa, eli pitävät äänestämistä tärkeänä asiana ja käyvät kantamassa kortensa kekoon. Jos taas vanhemmat eivät pidä äänioikeuttaan missään arvossa, eivätkä käy äänestämässä, on hyvin todennäköistä, että heidän lapsensa tulevat myös toimimaan samoin. (Karisalmi, 2022.)

Kuntaliiton tutkimuspäällikkö on taas sitä mieltä, että äänestysaktiivisuuteen vaikuttaa eri kunnissa erilaisia tekijöitä. Hänen mukaansa jokaisessa kunnassa on niitä ihmisiä, jotka äänestävät aina, mutta heidänkin osionsa on alkanut ajan saatossa hiipua. Myös

järjestettävien vaalien suuri lukumäärä saattaa vaikuttaa huonolla tavalla äänestysaktiivisuuteen. Vaaleja on liian monenlaisia, joissa ehdokkaina toimii samoja henkilöitä, mikä taas aiheuttaa hämmennystä äänestäjien keskuudessa. Jos ehdokkaita on lisäksi paljon, voi olla mahdollista, ettei äänestäjä löydä itselleen sopivaa ehdokasta massan seasta. Entisen kaupunginjohtajan sihteerin tavoin myös kuntaliiton tutkimuspäällikkö on kiinnittänyt huomiota siihen, kuinka puolueet ovat lähentyneet toisiaan, mikä saattaa aiheuttaa vain lisää hämmennystä sellaisten äänestäjien keskuudessa, jolle puolueiden erilaisuus on tärkeä asia. (Pekola-Sjöblom, 2022.)

Näiden edellä mainittujen tekijöiden lisäksi, yksi suuri vaikuttaja äänestysaktiivisuuden on viimeisten vaalien aikana ollut myös ilmiselvästi koronavirus. Virus alkoi kylvää kauhua ihmisten keskuudessa, kun se lähti leviämään laajasti vuoden 2020 keväällä, eikä sen leviäminen juurikaan hellittänyt 2021 kuntavaalien tai 2022 aluevaalien aikana. Koska kyseessä on hyvin uusi ja melko tuntematon virus, ei ole täyttä varmuutta siitä, miten se reagoi kullakin ihmisellä, joka taudin saa. Tämä aiheutti taas sen, että monet ihmiset alkoivat vältellä julkisia paikkoja siinä pelossa, että koronavirus iskisi heihin. Kyseinen ilmiö tarkoitti myös sitä, että monet alkoivat epäröimään sitä, uskaltaako äänestämäänsä mennä. On mahdotonta sanoa kuinka moni lopulta jätti äänestämättä koronaviruksen takia, mutta tällaisiakin henkilöitä varmasti on. Onneksi drive-in pisteen kaltaiset ratkaisut helpottavat terveysturvallista äänestämistä niin, että jokainen äänestäjä voi äänestää ilman pelkoa koronaviruksesta.

4.2.1 Äänestysprosentteista

Sastamalan kaupungin äänestysprosentti oli lopulta vuoden 2021 kuntavaaleissa 57,0 %, joka oli 2,4 % pienempi mitä edellisissä kuntavaaleissa (Sastamalan kaupunki, 2022). Lasku oli varmasti odotettavissa pahentuneen koronavirustilanteen johdosta, eikä uudenaikaisessa tilanteessa osattu antaa mitään varmuutta siitä, mihin lukemiin äänestysprosentit tulisivat jäämään niin Sastamalassa, kuin myös muuallakaan maassa. Onneksi pudotus jäi ainakin Sastamalassa lopulta vain pariin prosenttiyksikköön. Positiivista oli myös se, että Sastamalan äänestysprosentti oli liki pari prosenttiyksikköä korkeampi, mitä koko maan äänestysprosentti (55,1 %).

Vuoden 2022 aluevaalien äänestysprosentti Sastamalassa oli taas lopulta 48,8 %. Koska kyseessä olivat historian ensimmäiset aluevaalit, ei vertailukelpoisia äänestysprosentteja ole aiemmista vaaleista, mutta siitä huolimatta voidaan sanoa, että tulos on melko alhainen. Toki Sastamalan äänestysprosentti oli hivenen korkeampi, mitä koko maan äänestysprosentti (47,5 %), mutta luku on silti jäänyt melko vaatimattomaksi.

Haastateltava kaupunginvaltuutettu pitää alhaisia äänestysprosentteja huolestuttavana asiana, sillä lukemat kertovat siitä, että liki puolet äänioikeutetuista jättää käyttämättä heille osoitetun oikeuden. Lisäksi hän toteaa, että tästä saattaa olla seurauksena jo kapaleessa 3.1 aiemmin mainitsemani ilmiö, eli se, ettei demokratia välttämättä toteudu parhaalla mahdollisella tavalla ja kansan mielipiteestä saattaa tulla vääristynyt kuva. (Karisalmi, 2022.)

Sastamalan kaupungin konserninlakimies on samoilla linjoilla valtuutetun kanssa ja toteaaakin, että luvut olisivat saaneet olla kummissakin vaaleissa korkeammat. Tosin aluevaalien luvuista hän löytää myös positiivisia asioita, sillä kaupungin äänestysprosentti ei jäänyt kuitenkaan niin alhaiseksi, mitä pahimmissa skenaarioissa arveltiin. Hänen mukaansa olisi toki toivottavaa, että äänestysprosentit olisivat reippaasti yli 50 %, mutta monet tekijät ovat vaikuttaneet viimeisiin vaaleihin, kuten esim. koronavirus ja uudet vaalit. Positiivinen asia oli kuitenkin se, että Sastamalan luvut olivat valtakunnallisesti katsottuna suuremmat, mitä koko maan keskiarvolukemat. (Arve-Salonen, 2022.)

Kuntaliiton tutkimuspäällikkö toteaa haastattelussa, että koko maan äänestysprosentit olivat molemmissa vaaleissa huonot. Kuntavaaleissa äänestysprosentti oli jopa historiallisen huono, mutta aluevaalien äänestysprosentteista ei odotettukaan alun perin mitään suurta lukemaa, koska kyseessä olivat uudet vaalit. Joka tapauksessa äänestysprosentin tulisi olla 50 % paremmalla puolella. Tutkimuspäällikkö painottaa kuitenkin myös sitä, että yksittäisten kuntien äänestysprosenttien välillä on isoja eroja, jota koko maan äänestysprosentti ei suoranaisesti kerro. (Pekola-Sjöblom, 2022.)

Syitä alhaisille äänestysprosentteille on siis monia. Pitkäaikainen kaupunginjohtajan entinen sihteeri uskoo, että Sastamalan kohdalla yksi isoimmista syistä tähän on se, että Sastamala on kuntaliitoskunta, ja osa kuntalaisista hakee vielä paikkaansa.

Kuntaliitos tapahtui vuonna 2009, kun Vammala, Äetsä, Kiikoinen ja Mouhijärvi liittyivät yhteen Sastamalan kaupungiksi. Hänen mukaansa kaikkien pitäisi hitsautua yhteen ja haluta päättää nimenomaan Sastamalan asioista, mutta tällä hetkellä asioita ajatellaan vielä hyvinkin pitkälti entisten kuntarajojen puitteissa ja erimielisyyksiä tulee paljon esim. pienten koulujen kohtaloista. Myös Sastamalan asukkaiden ikäjakaumalla on oma vaikutuksensa äänestysprosentteihin. Vanhemmat ikäluokat ovat ottaneet vaaleissa äänestämisen liki enemmän velvollisuutena, kuin oikeutena, kun taas nuoria äänestämisen ei kiinnosta kovinkaan paljoa. (Pajula, 2022.)

4.2.2 Miten äänestysaktiivisuutta saisi parannettua

Aikaisempien kappaleiden perusteella voi hyvin päätellä, että äänestysaktiivisuus on laskussa niin Sastamalassa, kuin myös koko maassa. Tiedustelin haastateltavilta henkilöiltä, millä keinoin heidän mielestään äänestysaktiivisuus saataisiin nousuun ja ns. ”nukkuvat äänestäjät” vaaliurnille.

Pitkäaikainen kaupunginjohtajan entinen sihteeri uskoo siihen, että tilanne on hyvin pitkälti kiinni puolueiden ehdokasasettelusta. Hänen mukaansa kohderyhmälle täytyy löytyä hyvä ehdokas. Esim. liikkuville ihmisille pitäisi löytyä sellainen ehdokas, joka ajaa liikuntapaikkojen ja palveluiden etuja. Puolueilla on siis vastuu asettaa sellaisia ehdokkaita, jotka ovat ihmisiä kiinnostavia. Lisäksi hän kertoo kokemuksesta sen, että äänestyspaikkojen sijoittelulla on iso vaikutus siihen, miten ihmiset löytävät äänestyspaikalle. Jos äänestyspaikka sijoitetaan esim. johonkin ostoskeskukseen, on hyvin todennäköistä, että ihmiset tulevat äänestämään samalla reissulla, kun menevät kauppaan. (Pajula, 2022.)

Haastateltava kaupunginvaltuutettu on myös samoilla linjoilla sen suhteen, että puolueilla ja samalla myös poliitikoilla, on vastuu siitä, miten he tavoittavat äänestäjät ja miltä he näyttävät ulospäin (Karisalmi, 2022). Poliitikothan edustavat omia puolueitaan, joten on tärkeää, että edustaminen tapahtuu tyylikkäästi puolueen eduksi. Ei ole mitenkään epänormaalia, että yksittäinen poliitikko saattaa pilata koko puolueen maineen epäsovivalla käytöksellään.

Kuntaliiton tutkimuspäällikön mielestä äänestämisen markkinointi on yksi positiivinen tapa saada ihmisiä vaaliurnille. Muita hyviä tapoja tavoittaa äänestäjät ovat myös esim. kuntakohtaiset kuntapaneelit tai vaalikoneet. Toisaalta vaalikoneissa alkaa olla se ongelma, että niitä on aivan liikaa, mikä saattaa hämmentää osaa äänestäjistä. Myös kansalaiskasvatuksen vaikutusta ei voi väheksyä, sillä jos koulussa opetetaan demokratiaan liittyvät asiat huonosti, voi olla, että oppilaiden kiinnostus kansanvaltaan jää myöskin heikolle tasolle, mikä taas vaikuttaa tulevaisuudessa negatiivisesti äänestysaktiivisuuteen. (Pekola-Sjöblom, 2022.)

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että erityisesti nuoret äänestäjät pitäisi saada ahkerammin vaaliurnille. Kuten olenkin jo kappaleessa 3.1 todennut, nuorten äänestysaktiivisuus on laskenut vuosien saatossa todella alhaiselle tasolle, joten herääkin kysymys: millä keinoilla juuri nuoret sitten saisi äänestämään?

Kaupungin konserninlakimies uskoo siihen, että nuoret saisi parhaiten innostumaan äänestamisestä siten, että päätöksenteon toisi lähemmäs nuorisoa. Nuoria tulisi kannustaa mukaan kunnan toimintaan ja yrittää painottaa heille sitä, kuinka vain äänestämällä voi vaikuttaa (ainakin vaaleissa). Myös Kuntaliiton tutkimuspäällikkö on samoilla linjoilla ja painottaakin, kuinka nuorten tietotasoa aiheesta tulisi kehittää ja informoida heille juuri äänestämisen tärkeydestä, esim. sosiaalisen median kanavia pitkin, koska sieltä heidät tavoittaa kaikista parhaiten. (Arve-Salonen, 2022; Pekola-Sjöblom, 2022.)

Pitkäaikaisen kaupunginjohtajan entisen sihteerin mielestä tässäkin tilanteessa ehdokasasettelu on jälleen avainasemassa. Hänen mukaansa puolueiden täytyy löytää kohderyhmälle (nuorille) sopivia ehdokkaita, jotka ovat oikeasti kiinnostavia. On paljon todennäköisempää, että nuoret äänestäjät äänestävät nuoria ehdokkaita, eivätkä ehdokasasettelun kokeneempaa kaartia, jotka ajavat lähtökohtaisesti sellaisten asioiden etua, jotka eivät ole nuorten äänestäjien mieleen. (Pajula, 2022.)

Fakta on myös se, että monia nuoria äänestämisen ei kiinnosta alkuunkaan, eikä heidän kiinnostuksensa äänestämistä kohtaan herää, kuin mahdollisesti vasta vanhemmalla ikää. Haastateltava kaupunginvaltuutettu muistuttaa, kuinka monen nuoremman henkilön kiinnostus kunnan asioihin herää vasta sitten, kun ne alkavat tulla

ajankohtaiseksi itselle esim. perheen takia. Yleensä silloin alkaa muodostumaan käsitys siitä, kuinka asiat eivät olekaan niin mustavalkoisia mitä aikaisemmin saattoi odottaa. (Karisalmi, 2022.) Pääasia on kuitenkin se, että nuoriso ymmärtää jossain vaiheessa, äänestämisen ja kuntalaisvaikuttamisen tärkeyden. Mitä aikaisemmalla ikää se tapahtuu, sen parempi. Nuoriin äänestäjiin on siis syytä panostaa, koska vanha sanonta ”nuorissa on tulevaisuus” pitää tässä tilanteessa kirjaimellisesti paikkansa. He tulevat olemaan niitä henkilöitä, jotka vastaavat tulevaisuudessa tämän maan asioista.

4.3 Kuntalaisvaikuttaminen

Halusin myös kysyä haastateltaviltani, mitä mieltä he ovat nykyaikaisesta kuntalaisvaikuttamisesta ja siitä, onko kuntalaisvaikuttaminen enää ylipäätään sellainen asia, mikä kiinnostaa kunnan asukkaita.

Kaupunginjohtajan entinen sihteeri uskoo, että kuntalaisvaikuttaminen kiinnostaa enemmän vanhempia ikäluokkia. Tämä ei ole mikään ihme, mikäli on uskomisen vaalitutkija Sami Borgin aatteisiin työni teoriaosuudessa kappaleessa 3.1, jossa hän toteaa, kuinka nuorilla ei ole samanlaista poltetta vaikuttaa kunnallisiin palveluihin, mitä vartuneimmilla ikäluokilla. Kaupunginjohtajan entinen sihteeri toteaa myös, että esim. uudet investoinnit kyllä kiinnostavat ihmisiä, mutta niitä on hankala käsitellä kuntalaisten kanssa esim. asukastilaisuuksissa, koska väki ei ensinnäkään uskalla tai jaksa tulla tällaisiin tilaisuuksiin, ja jos uskaltavat, saattaa julkinen tilanne olla liian haastava ilmaista omaa mielipidettään. Sen sijaan erilaisilla keskustelupalstoilla ihmiset uskaltavat ilmaista rohkeammin mielipiteitään. Niin tai näin, hän uskoo, että rakentava keskustelu on paras vaihtoehto kuntalaisvaikuttamiselle, tapahtuipa se sitten verkossa tai fyysisesti läsnä ollessa. (Pajula, 2022.)

Haastateltava kaupunginvaltuutettu taas uskoo siihen, että kuntalaisvaikuttaminen saattaa nykyään kiinnostaa ihmisiä jopa aikaista enemmän. Hänen mukaansa erilaiset keskustelupalstat ovat nykyään yksi oleellisin paikka, missä ihmiset ilmaisevat omia mielipiteitään ja vetoaakin siihen, kuinka nekin saattavat olla yksi tapa vaikuttaa. Myös valtuutettu on samaa mieltä siitä, että sosiaalisessa mediassa ihmisillä on paljon matalampi kynnyksensä ilmaista omia mielipiteitään, mitä esim. kunnan järjestämässä

asukasillassa. Hänen mukaansa kuntalaisvaikuttaminen onkin siis muuttanut muotoaan ajan kuluessa. (Karisalmi, 2022.) Haastateltava valtuutettu ei ole tässä asiassa lainkaan väärässä, sillä useat Sastamalalaiset ilmaisevat nykyään mielipiteitään esim. Sastamalan keskusteluseinällä yhteisöpalvelu Facebookissa. Palstalla vierailee päivittäin satoja Sastamalalaisia, joten ryhmä tuo mukanaan paljon näkyvyyttä. Kyseinen keskustelupalsta on osoittautunut myös drive-in pisteelle positiiviseksi asiaksi, sillä kuntavaalien aikaan useat paikalla äänestäneet kävivät mainostamassa pisteen helppoutta ja käytännöllisyyttä palstalla.

Myös Kuntaliiton tutkimuspäällikkö on sitä mieltä, että kuntalaisvaikuttaminen kiinnostaa edelleen ihmisiä, mutta vaikuttamistyyli on vain muuttanut muotoaan. Hän on huomannut sen, kuinka eri keskustelupalstoilla ollaan hyvinkin aktiivisia kunnan asioihin liittyen, mikä on hieno asia, kunhan keskustelu vain pysyy asiallisena. (Pekola-Sjöblom, 2022.)

Samoin myös kaupungin konserninlakimies uskoo kuntalaisvaikuttamisen ja kunnan asioiden olevan kiinnostavia asioita kuntalaisten mielestä, sen mitä he ehtivät aiheen parissa olemaan mm. työn, opiskelujen tai harrastusten ohella. Tosin kiinnostumisen määrä riippuu hyvin pitkälti siitä, miten asiat kunnassa oikein sujuvat. Niin kauan, kun palvelut toimivat, töitä on riittävästi ja sairaat ihmiset tulevat hoidetuiksi, kiinnostus kuntalaisvaikuttamiseen on melko vähäistä. Jos tilanne kuitenkin kääntyy päällelleen ja tulee tarve muuttaa tiettyjä asioita, alkaa vaikuttamisenkin tarve herätä. (Arve-Salonen, 2022.)

Haastattelujen perusteella kuntalaisvaikuttaminen kiinnostaa siis edelleen kuntalaisia, mutta keskustelu kuntaan liittyvistä asioista sekä omien mielipiteiden ilmaisu tapahtuu nykyään lähtökohtaisesti erilaisilla keskustelupalstoilla, erityisesti sosiaalisessa mediassa. Tästä herääkin ajatus siitä, kuinka drive-in pistettä tulisi jatkossa mainostaa ja markkinoida hyvinkin paljon juuri tällaisilla sosiaalisen median kanavilla, joita ihmiset seuraavat aktiivisesti. Drive-in pisteellä äänestäminen on myös yksi tapa vaikuttaa kunnan asioihin, joten sitä olisi viisasta markkinoida niin, että ihmiset uskaltavat tulla äänestämään tajutessaan pisteen yksinkertaisuuden ja helppouden. Kuten työssä on jo useaan otteeseen todettukin, drive-in piste tuo mukanaan lukuisia uudenlaisia mahdollisuuksia, jotka eivät ole mahdollisia perinteisillä äänestyspisteillä. Mitä parempi

ihmisten äänestysaktiivisuus on, sitä paremmin näkyy myös halu vaikuttaa kunnan asioihin, joten pisteen markkinoinnin ja mainostamisen tärkeyttä ei todellakaan kannata väheksyä.

4.4 Kävijämäärät drive-in pisteellä

Drive-in piste oli kuntavaaleissa Sastamalan alueen ennakkoäänestyspaikoista selkeästi suosituin, mistä kertoo 2330 ennakkoon äänestäneen ihmisen kävijämäärä. Seuraavaksi suosituin olikin perinteikäs Sastamalan Kauppalantalo 2087 käyneellä äänestäjällä. Toki pidennetyn ennakkoäänestyksen aikana Sastamalassa oli joka päivä auki vain edellä mainitut drive-in piste ja Kauppalantalo, mutta yllättävän moni äänestäjä uskaltautui kokeilemaan uudenlaista äänestystapaa. Muitakin ennakkoäänestyspaikoja Sastamalan alueella tietenkin myös oli, mutta ne olivat avoinna vain osan ennakkoäänestysajasta. (Sastamalan kaupunki, 2021.)

Drive-in pisteen lukuja ennen vuoden 2021 kuntavaaleja ei pystytä vertailemaan aikaisempien vaalien kävijämäärien perusteella, koska niitä ei ole. Ennen drive-in pistettä yhtenä ”isompana” ennakkoäänestyspaikkana sen tilalla on viimeisen viiden vuoden aikana ollut joko Sastamalan pääkirjasto (kuntavaalit 2017) tai Sastamalan K-Citymarket (presidentinvaalit 2018, eduskuntavaalit 2019 ja EU-vaalit 2019). K-Citymarkettilla järjestetty ennakkoäänestys on ollut joka kerta suosituin äänestyspiste kaikissa vaaleissa, joissa piste on ollut käytössä, mutta vuoden 2017 kuntavaaleissa pääkirjasto veti puoleensa vähemmän äänestäjiä mitä Kauppalantalo. (Sastamalan kaupunki 2021.) Suurin syy Citymarketin hyviin äänestyslukuihin on todennäköisesti siinä, että ihmiset pääsevät äänestämään kätevästi samalla, kun käyvät kaupassa. Sama ilmiö pätee osittain drive-in pisteeseenkin, sillä se on sijainnut sekä kunta-, että aluevaaleissa K-market Vammalan parkkipaikalla. Näin ollen kaupassa käyminen ja äänestäminen onnistuivat kätevästi samalla reissulla. Sastamalan alueella myös Häijään Nesteellä on pidetty yhtä ennakkoäänestyspistettä, joka on ollut myös suosittu paikka äänestäjien keskuudessa. Suosiosta kertoo ennakkoäänestyksen ajanjaksolla 4 päivän aikana käyneet 417 äänestäjää (Sastamalan kaupunki, 2021). Myös Nesteellä on mahdollista tehdä muitakin asioita, kuin pelkästään äänestää.

Juuri esim. kaupassa käymisen mahdollisuus äänestämisen yhteydessä saattaa olla avaintekijä siihen, että ihmiset tulevat äänestämään tietyille paikoille. Kuten kaupunginjohtajan entinen sihteeri aikaisemmin jo mainitsikin, on äänestyspaikkojen sijainnilla oleellinen merkitys siihen, miten ihmiset saapuvat äänestämään (Pajula, 2022). Hyvin sijoitettu äänestyspiste tuo varmasti mukanaan sellaisiakin äänestäjiä, jotka esim. laiskuuden takia jättävät normaalisti äänestämättä, mutta nyt pystyvät hoitamaan tämän ”velvollisuuden” kaupassa käymisen yhteydessä. Jos siis drive-in pisteitä suunnitellaan jatkossa muuallekin, olisi ne hyvä sijoittaa juuri sellaisiin paikkoihin, joissa ihmisiä on paljon liikkeellä. Kauppakeskuksien parkkipaikat ovat hyviä paikkoja tähän tarkoitukseen, koska niissä on yleensä hyvin tilaa ja ihmiset löytävät äänestyspaikan kätevästi juuri esim. kaupassa käymisen yhteydessä.

Myös aluevaalien aikaan kaksi ennakoäänestyspistettä oli käytössä Sastamalassa koko ennakoäänestysajan (12.1.-18.1.2022), ja ne olivat jälleen Kauppalantalo sekä drive-in piste. Drive-in pisteellä ennakkoon äänestämässä kävi lopulta 1995 henkilöä ja Kauppalantalolla vastaava luku oli taas 1716 henkilöä. (Sastamalan kaupunki, 2022.) Aivan kuten 2021 kuntavaaleissa, drive-in piste oli jälleen suosittu. Vaikka äänestäjiä kävi drive-in pisteellä aluevaaleissa vähemmän mitä vuoden 2021 kuntavaaleissa, äänestyspiste oli silti paljon ruuhkaisempi aluevaalien aikaan. Tämä johtuu pitkälti siitä, että ennakoäänestyksen ajanjakso oli aluevaaleissa 7 päivän mittainen, kun taas kuntavaaleissa ajanjakso oli venytetty 14 päivään. Kahden viikon ajanjakso mahdollisti rauhallisemman tahdin drive-in äänestämiseen, eikä ruuhkia ollut niin paljon, mitä aluevaalien aikaan.

Se, että pisteellä kävi äänestämässä paljon ihmisiä myös aluevaalien aikaan, kertoo siitä, että he ovat pitäneet drive-in äänestyspisteen toiminnasta. Kuntavaaleissa moni saattoi tulla vain uteliaisuuttaan kokeilemaan uutta äänestystapaa, mutta aluevaaleissa tämä äänestystapa oli jo varmasti monelle äänestäjälle tuttu toimenpide. Näin ollen voidaan päätellä, että aluevaaleissa äänestämässä kävi paljon sellaisia ihmisiä, jotka olivat todenneet drive-in pisteen toimivaksi ratkaisuksi ja halusivat kokeilla sitä uudelleen.

Molemmissa vaaleissa ennakoäänestyksen viimeinen päivä oli drive-in pisteellä kaikista ruuhkaisin. Kuntavaaleissa viimeisenä päivänä pisteellä kävi 389 äänestäjää ja

aluevaaleissa taas 408. (Sastamalan kaupunki, 2021; Sastamalan kaupunki, 2022.) Tämä ei toisaalta ole mikään yllätys, sillä ennakköäänestyksen viimeinen päivä on lähötkohtaisesti muissakin äänestyspaikoissa hyvin vilkas.

Isot äänestäjämäärät aiheuttivat myös melko pitkiä jonoja Vammalan K-marketin parkkipaikalle, mikä teki liikenteen ohjaamisesta haastavaa. Jatkossa isompi parkki-alue (esim. Prisman tai Citymarketin parkkialue) saattaisi olla parempi vaihtoehto drive-in pisteen sijainnille, jos kävijämäärät pysyvät samoissa luvuissa mitä kunta- ja aluevaaleissa. Isommalla alueella liikenteen ohjaaminen olisi helpompaa ja jonot voisivat olla pidempiä siten, että ne eivät ala haitata muuta liikennettä. Toinen vaihtoehto voisi olla myös se, että drive-in piste saataisiin vetämään kahta kaistaa pitkin molemmilta puolilta äänestyskonttia. Tässä tapauksessa äänestämään pystyisi kahdelta eri puolelta konttia autosta tai jostain muusta kulkuvälineestä käsin, sekä myös kontin sisällä. Isoihin äänestäjämääriin pisteellä täytyy toki suhtautua myönteisesti, sillä ne tarkoittavat sitä, että drive-in piste kiinnostaa ihmisiä ja että he luottavat sen toimintatapaan.

4.5 Drive-in pisteen tulevaisuus

Sastamalan kaupungin konserninlakimies uskoo siihen, että drive-in pisteet tulevat yleistymään jatkossa ja että niitä tullaan myös käyttämään tulevaisuudessa muissakin vaaleissa, ainakin niissä paikoissa, joissa ne ovat olleet jo käytössä. Toisaalta hän epäilee sitä, onko kunnilla varta vasten aihetta perustaa drive-in pisteitä viruksien väistymisen jälkeen, jos pisteitä ei ole aikaisemmin ollut. Hän toteaa kuitenkin, että kokemuksensa perusteella voisi sanoa tällaisten pisteiden yleistyvän. (Arve-Salonen, 2022.)

Ainakin Sastamalan drive-in pisteen tulevaisuus on taattu, sillä pistettä aiotaan käyttää myös jatkossakin, seuraavan kerran vuoden 2023 eduskuntavaaleissa. Drive-in pisteen ylläpitäminen myös tulevaisuudessa on viisas veto Sastamalan kaupungilta, sillä miksi vaihtaa hyväksi todettua äänestystapaa, joka on saanut paljon positiivista palautetta helppouden ja sujuvuuden, sekä vaivattomuuden ja esteettömyyden takia (Arve-Salonen, 2022).

Lisäksi ennakkoäänestämisen suosion nousu on jatkanut kasvuaan, joten herääkin kysymys: olisiko siihen syytä panostaa entistä enemmän? Panostaminen korona-aikana on ollut aiheellista varsinkin ihmisten turvallisuuden takia, mutta entäpä sen jälkeen? Olisiko ennakkoäänestämiseen syytä panostaa entistä enemmän, kun kerta yhä useampi äänioikeutettu suosii sitä varsinaisena vaalipäivänä äänestämisen sijaan? Drive-in pisteen kaltaiset ratkaisut ovat tässä tapauksessa oivia sijoituksia kunnalta, kunhan ne toimivat lainmukaisella tavalla.

Kysyin myös kaupungin konsernineläimieheltä, olisiko hänen mielestään jotain tarvinnut tehdä toisin drive-in pisteen osalta. Hänen mukaansa aina voi varmasti olla jotain kehitettävää, mutta tällä hetkellä kehityskohteet olisivat enemmän liikenteellisiä asioita, kuten esim. äänestyskontin muuttaminen sellaiseksi, että se vetäisi kahdelta eri puolelta tai ajo-ohjeiden ja löydettävyyden kehitys. (Arve-Salonen, 2022.)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Pisteiden vaikutus äänestysaktiivisuuteen ja kuntalaisvaikuttamiseen

Haastattelujen perusteella voidaan päätellä, että drive-in piste on tuonut mukanaan todella paljon positiivisia asioita. Se on avannut paljon erilaisia mahdollisuuksia äänestämiseen muuttuvassa maailmassa, jossa ilmenee jatkuvasti uusia haasteita. Positiivinen palaute, onnistuneet vaalit ja toimiva järjestelmä kertovat siitä, että asioita drive-in pisteen ympärillä on tehty oikein.

Drive-in pisteen vaikutusta äänestysaktiivisuuteen voimme tulkita haastattelujen ja tilastojen avulla. Pisteellä on ollut positiivinen vaikutus äänestysaktiivisuuteen jo lähtökohtaisesti sen takia, että se tarjosi mahdollisuuden terveysturvalliseen äänestämiseen vaikeana korona-aikana. Ilman drive-in äänestämismahdollisuutta olisi hyvin todennäköistä, että äänestysprosentti olisi ollut Sastamalassa paljon pienempi, koska tarjolla olisi ollut ainoastaan perinteisiä ennakkoäänestyspaikkoja, joihin kaikki

äänestysoikeuden omaavat eivät varmastikaan olisi uskaltaneet mennä. Drive-in mahdollisuuden ansiosta varmasti moni koronavirusta pelkäävä uskaltautui kuitenkin lopulta äänestämään, koska mahdollisuus saada koronavirus pisteeltä on hyvin pieni.

Juuri äänestämisen helppous ja yksinkertaisuus ovat sellaisia asioita, jotka vaikuttavat myös osaltaan ihmisten kiinnostukseen äänestämisestä. Moni kokee äänestämisen tylsänä, liian vakavana ja ehkä jopa haastavana tapahtumana, jolloin kiinnostus lopahtaa ja kynnyks saapua äänestämään nousee korkeammaksi. Tämän takia tarvitaan uusia keinoja, jotka madaltavat kynnyksiä lähteä äänestämään. Drive-in piste on juuri tällainen äänestämistä helpottava apuväline, joka myös tästäkin syystä vaikuttaa positiivisesti äänestysaktiivisuuteen. Mitä helpommaksi äänestäminen tehdään, sen paremmin äänestäjät uskaltavat uurnille. Myös äänestyspaikan sijainnin merkitystä ei voi väheksyä, kuten kappaleessa 4.5 olen todennut.

Positiivisesta vaikutuksesta kertoo myös se, kuinka hyvin ihmiset ovat äänestäneet pisteellä. Sekä vuoden 2021 kuntavaalien, että vuoden 2022 aluevaalien suosituimman ennakoäänestyspisteen tittelistä Sastamalassa voi tulkita sen, kuinka rohkeasti ihmiset ovat uskaltaneet äänestämään pisteellä, vaikka se onkin ollut aivan uusi. Se että drive-in piste on ollut suosittu äänestäjien keskuudessa vaikuttaa positiivisella tavalla koko Sastamalan äänestysaktiivisuuteen, joka on ollut kovalla koetuksella viimeisen vuoden aikana. Ennen vaaleja ei osattu olla varmoja siitä, miten äänestäjät uskaltaisivat äänestämään hallitsevan maailmantilanteen takia, mutta kuten kappaleessa 4.2.1 todettiin, pahimmat skenaariot jäivät kuitenkin toteutumatta, varsinkin aluevaalien osalta. Osatekijänä tähän ovat varmasti drive-in pisteiden kaltaiset äänestämistä helpottavat ratkaisut.

Lisäksi drive-in piste on helpottanut myös sellaisten ihmisten (esim. liikuntarajoitteisten) äänestämismahdollisuuksia, joilla on vaikeuksia suorittaa äänestämisoikeutensa normaaleissa äänestyspaikoissa. Kun tietoa tällaisista mahdollisuuksista saadaan vielä levitettyä ihmisten keskuudessa siten, että yhä useammat äänestäjät löytävät tiensä drive-in pisteelle, on vaikutus äänestysaktiivisuuteen entistäkin parempi. Markkinointi on tässä tilanteessa avainasemassa, eli mikäli pisteen halutaan jatkossakin vaikuttavan positiivisesti äänestysaktiivisuuteen, on sitä markkinoitava sellaisissa paikoissa, joissa se tavoittaa mahdollisimman monta potentiaalista äänestäjää. Sosiaalinen media voisi

olla tällainen kanava, koska siellä on mahdollista tavoittaa juuri esim. nuoria äänestäjiä, jotka pitävät äänestämistä kaavamaisena ja vanhanaikaisena tapahtumana. Heille pitää kertoa, kuinka helppoa äänestäminen voi parhaimmillaan olla juuri esim. drive-in pisteen kaltaisessa äänestyspaikassa.

Drive-in pisteen kaltaiset ratkaisut eivät kuitenkaan yksin nosta alhaisia äänestysprosentteja paremmalle tasolle, vaan vastuu tästä on itse äänestäjillä. Jokaisen äänestys-oikeuden omaavan tulee ymmärtää, mitä äänestämättä jättäminen oikein tarkoittaa. Se on jokaisen oikeus vaikuttaa siihen, miten omia ja myös muidenkin asioita tullaan hoitamaan. Tällaista oikeutta ei kaikille suoda, joten siksi olisi tärkeää ymmärtää, kuinka tärkeästä asiasta on oikein kyse. Ei tarvitse mennä kuin itärajan toiselle puolelle, jotta voi huomata, kuinka hienosti Suomessa on tehty töitä demokratian toteutumisen eteen vuosien saatossa.

Haastattelujen perusteella voidaan myös todeta se, että kuntalaisvaikuttaminen kiinnostaa edelleen ihmisiä, ja että kuntalaisvaikuttamista voi harjoittaa monella eri tavalla. Äänestäminen erilaisissa vaaleissa on yksi tapa, jolla voi vaikuttaa oman kuntansa asioihin. Drive-in piste madaltaa helppoudellaan ja yksinkertaisuudellaan kynnystä lähteä äänestämään ja näin ollen vaikuttamaan kunnan asioihin, joten se siis helpottaa osaltaan vaikuttamismahdollisuuksia kuntalaisvaikuttamiseen. Mitä helpomaksi kunnan asioihin vaikuttaminen tehdään, sitä todennäköisemmin ihmiset haluavat olla siinä mukana. Ja koska drive-in äänestäminen nimenomaan helpottaa asioita, vaikuttaa se myös positiivisella tavalla kuntalaisvaikuttamiseen.

5.2 Lainmukainen toiminta

Lainmukainen toiminta vaaleissa on erittäin tärkeää, joten siksi on myös oleellista, että kaikki drive-in pisteellä tehtävät toimenpiteet ovat sellaisia, kuin laki sanoo. Oikeus äänestämiseen on todella vahva perusoikeus, joten siksi äänestäminen ja siihen liittyvät muut toimenpiteet tulee suorittaa mahdollisimman tarkasti niin kuin oikeusministeriöstä on ohjeistettu. On hyvä muistaa, että myös ministeriöllä on oma vastuunsa toimia niin kuin laissa on kirjoitettu, koska Suomen perustuslain mukaan julkisen

vallan käytön tulee perustua lakiin siten, että kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia (Perustuslaki, 1 luku 2 § 3 mom.). Ainoastaan lakeja noudattamalla Suomessa voi olla toimiva vaalijärjestelmä, joten siksi kaikkien osapuolien tulee noudattaa niitä. Mikäli vaalilain mukaisia toimia ei noudateta ja tarkoituksella suoritetaan esim. vaalirikos, vaalilahjontaa, vilpillistä äänestämistä tai vaalituloksen vääristämistä, voidaan näihin rikoksiin syylistynyt tuomita sakkoihin tai vankeusrangaistukseen (Rikoslaki 39/1889, 14 luku 1–4 §). Mahdolliset sanktiot kertovat siitä, kuinka tärkeästä oikeudesta on kyse. Jokaisella äänestysoikeutetulla on yksi ääni, jonka hän saa käyttää juuri niin kuin haluaa ilman, että jokin ulkoinen tekijä pääsee vaikuttamaan siihen.

Kuten jo kappaleessa 3.2 mainitsin, kun drive-in pisteellä äänestetään autossa, ei sen sisällä saa olla muita henkilöitä, kuin itse äänestäjä ja tarvittaessa hänen avustajansa. Myöskään hyvin pieniä lapsia ei tarvitse käskeä poistumaan autosta, jos he ovat alle kouluikäisiä. Se, että muut matkustajat paitsi äänestäjä joutuvat poistumaan autosta äänestyksen ajaksi on aiheuttanut osalla ihmisistä hämmennystä. Muita matkustajia on kuitenkin pakko käskeä siirtymään ulos ajoneuvosta, jotta vaalisalaisuus olisi turvattu. Jos vaalisalaisuutta ei pystytä takaamaan, ei koko drive-in pisteellä äänestämässä ole mitään ideaa. Jokaisen tulee saada pitää omana tietonaan se, kelle on äänensä antanut. Vaalilain mukaisesti äänestäminen on suoritettava äänestyskoppissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy (Vaalilaki, 5 luku 58 § 2 mom.). Ja koska drive-in pisteellä ajoneuvo toimii äänestyskoppina, ei sen sisällä saa olla tarpeettomia henkilöitä äänestettäessä. On hyvä muistaa, ettei normaalissakaan äänestyskoppissa saa olla äänestys-hetkellä muita, kun äänestäminen tapahtuu perinteisellä tavalla. Osa äänestäjistä saattoi turhautua autosta poistumisesta hyvinkin paljon, jolloin purkautuminen aiheesta kohdistui vaalivirkailijoihin. Tämä on tarpeetonta, sillä vaalivirkailijat noudattavat vain heille annettuja ohjeita, jotka ovat suoraan peräisin laista.

Ainakin Sastamalan drive-in pisteellä kaikkien ohjeistuksien mukaan on toimittu, joten toivottavaa olisi, että sama malli jatkuisi myös tulevaisuudessa. Mm. vaalilakia tutkiessani, en löydä sellaisia seikkoja, joita olisi tehty väärin tai jätetty tekemättä, kun pisteellä työskenneltiin. Myös vaalivirkailijat ovat olleet fiksuja, ja hoitaneet vaalilain mukaisen velvollisuutensa juuri niin kuin on pitänytkin, eivätkä ole olleet esteellisiä toimimaan virkailijoina ollen esim. ehdokkaiden puolisoita, lapsia, sisarusia tai

vanhempia. Lisäksi pisteellä on aina ollut sen aukioloaikoina vaadittava vähimmäismäärä vaalitoimitsijoita, eli kaksi henkilöä. (Vaalilaki, 2 luku 17 §.)

Pisteellä työskennellessäni jäin pohtimaan useamman henkilön kanssa sitä, että voiko äänestäminen muuttua vielä jonain päivänä sähköiseksi. Nykyään lähes kaiken voi hoitaa sähköisesti internetissä vahvan tunnistautumisen avulla, mutta vaaleissa äänestäminen on yksi niistä harvoista asioista, joka ei vielä tällä tavalla onnistu. Suomessa nettiäänestämisestä on ollut vuosien mittaan kiihvasta keskustelua varsinkin vuonna 2017, jolloin oikeusministeriön työryhmä teki aiheesta loppuraportin oikeusministerille. Sen mukaan nettiäänestysteknologia ei ole vielä sillä tasolla, että nettiäänestyksen hyödyt olisivat suuremmat kuin riskit (Oikeusministeriön julkaisu 60/2017, s. 39). Toimiva äänestysjärjestelmä on koko demokratian selkäranka, joten jos nettiäänestyksen toimivuudesta ei ole takuita, ei sitä kannata ottaa vielä käyttöön. Toki olisi varmasti helpompaa, jos äänestää voisi omalta kotisohvalta, mutta tällä hetkellä riskit nettiäänestämisen yksityisyydensuojan, luotettavuuden ja toimivuuden epäonnistumiselle ovat liian suuret. Digitalisaation kehittyessä tullaan varmasti jossain vaiheessa siihen pisteeseen, että äänestäminen siirtyy sähköiseen muotoon, mutta niin kauan kuin sillä ei pystytä takaamaan vaalilain mukaisia turvallisia ja varmoja vaaleja, on parempi pysyä perinteisessä vaalijärjestelmässä. Se on ollut käytössä jo vuosikymmeniä ja äänestäjät luottavat siihen. Niin kauan kuin vanha vaalijärjestelmä on toiminnassa, on myös drive-in pisteille varmasti käyttöä.

Lainsäädäntö on siis hyvin vahvasti läsnä drive-in pisteen toiminnassa, sillä se määrittelee tarkasti sen, miten pisteellä toimitaan ja mitä saa tehdä ja mitä ei. Yhteisillä pelisäännöillä voidaan luottaa toimivaan vaalijärjestelmään ja demokratian toteutumiseen. Ilman kirjoitettua lakia vallitsisi asiassa kuin asiassa pelkkää kaaosta. Vaalijärjestelmä on toiminut Suomessa tähän asti hyvin, joten sitä kannattaa pitää suuressa arvossa. Lakipykälää noudattamalla on mahdollista toimittaa jatkossakin välittömät, salaiset ja suhteelliset vaalit, joissa jokaisella äänioikeutetulla on yhtäläinen äänioikeus.

5.3 Haastatteluista

Haastatteluja oli mielenkiintoista tehdä. Oli kiinnostavaa päästä kuulemaan haastateltavien mielipiteitä melko uudesta aiheesta, jollaista ei aikaisemmin ole ollut käytössä. Tärkeimmät asiat, joista halusin haastattelujen avulla saada selkoa, olivat drive-in äänestyspisteen vaikuttaminen äänestysaktiivisuuteen ja sitä kautta kuntalaisvaikuttamiseen, sekä äänestysaktiivisuuteen vaikuttavien tekijöiden esiin tuominen. Kuten edellä olen jo pohdinnoissa käsitellyt näitä asioita, voin todeta, että ainakin omasta mielestäni sain vastaukset kysymyksiini.

Haastattelut auttoivat myös pohtimaan aihetta juridisesta näkökulmasta, vaikka pääpaino niissä olikin äänestysaktiivisuudessa ja sen tarkastelussa. Haastatteluiden avulla kävi mm. ilmi miten drive-in pisteen taustoilla on toimittu, jotta siitä on saatu lainmukainen ennakoäänestyspiste ja miten piste on toiminut käytännössä niin, että se täyttää tarvittavat kriteerit. Esille tuli myös useita vaihtoehtoja vaikuttamismahdollisuuksiin kunnassa esim. kuntalain mukaisesti. Drive-in pisteen taustalla on siis todella paljon erilaisia tekijöitä, joiden pitää olla kunnossa ennen kuin pistettä voidaan edes harkita käytettäväksi. Itse koen olevani etuoikeutettu, kun pääsin näkemään alusta loppuun kuntavaalien järjestämisen, joka auttoi ymmärtämään paremmin sen, kuinka tarkasti asioita pitää tehdä, jotta piste saadaan toimimaan lainmukaisella tavalla. Myös mahdollisuudet vaikuttamiseen omassa kunnassa, oli minulle ennen tätä työtä melko vieras käsite. Viimeistään haastatteluvaiheessa minulle kuitenkin valkeni, kuinka monella eri tavalla asioihin voi vaikuttaa. Äänestäminen ei ole ainoa tapa, vaan vaihtoehtoja on monenlaisia.

Sain myös haastattelujen avulla paljon tietoa sellaisista asioista, joita minun ei ollut edes tarkoitus tiedustella. Informaation määrä oli todella runsasta, mutta uskon, että sain lopulta poimittua tähän opinnäytetyöhön kaikki oleellimmat asiat varsinkin äänestysaktiivisuuteen, vaaleihin ja kuntalaisvaikuttamiseen liittyen.

Toki on hyvä muistaa, että haastateltavien määrä ei voi kuvastaa kaikkien äänestäneiden tai drive-in pisteestä vastuussa olleiden mielipiteitä, mutta uskon silti, että haastattelujen tulokset kertovat hyvin pitkälti sen, mitä valtaosa on mieltä kysytyistä asioista, koska kaikki haastateltavat ovat omanlaisiaan ”asiantuntijoita” näissä asioissa ja

ovatkin työskennelleet paljon kysymyksieni aiheiden parissa ennen haastatteluja. Ainakin omasta mielestäni haastateltavat oli valittu hyvin, koska jokainen heistä edusti eri tahoja äänestämiseen liittyvien asioiden ympärillä.

Viimeisenä kysymyksenä haastateltavilleni oli jokaisessa haastattelussa se, että keeko haastateltava äänestysoikeuden hänelle tärkeänä asiana, ja jos näin on, niin miksi. Jokainen haastateltava koki sen tärkeänä asiana ja osasi arvostaa sitä. Näin jokaisen äänioikeutetun tulisi ajatella ja pitää arvossa hänelle suunnattua äänioikeutta.

6 LOPUKSI

Tämän opinnäytetyön ideana oli antaa kattava tietopaketti siitä, miten Sastamalan kaupungin pystyttämä drive-in piste toimii, millaisista tapahtumista sen taustalla on oikein kysymys sekä kertoa miten piste on vaikuttanut äänestysaktiivisuuteen ja sitä kautta kuntalaisvaikuttamiseen Sastamalassa.

Omasta mielestäni opinnäytetyön tulos oli sellainen kuin osasin etukäteen kuvitella. Teoriaosuudessa tutkimani aineistot auttoivat ymmärtämään paremmin koko vaalijärjestelmän, sekä äänestämisen taustaa, jolloin empiriaosuutta oli helpompi lähteä tekemään. Haastattelujen ja tilastojen tutkiminen antoi minulle käsityksen siitä, kuinka drive-in piste on helpottanut sastamalalaisten elämää ja vaikuttanut myös positiivisella tavalla äänestysaktiivisuuteen. Lisäksi aineistot auttoivat ymmärtämään sen, miten drive-in pistettä voisi viedä tietyissä asioissa useamman askeleen eteenpäin siten, että se toimisi vielä entistäkin paremmin. Myös oma kokemukseni pisteen suunnittelusta ja siellä työskentelystä toivat hyviä näkökulmia tähän opinnäytetyöhön, joita ilman työn tekeminen olisi ollut huomattavasti haasteellisempaa. Lopputulos oli sellainen, mitä lähdin hakemaan ja mielestäni onnistuin työssäni hyvin.

Työ toteutettiin toimintatutkimuksena, mikä oli mielestäni oikea valinta, koska se antoi enemmän tiettyjä vapauksia ja mahdollisuuksia, mitä muut tutkimusmuodot. Ja kuten kappaleessa 2.3 olen todennutkin, kun tutkija (minä) on ollut itse mukana

toteuttamassa muutosprosessia, on toimintatutkimus oiva menetelmävalinta. Toivon mukaan opinnäyteyöstä on hyötyä Sastamalan kaupungille siten, että sitä voidaan käyttää tulevaisuudessa drive-in pisteen kehittämiseen tai mihin tahansa muuhun tarkoitukseen, mikä koetaankaan tarpeelliseksi. Hienoa olisi myös se, jos jokin muukin kunta löytäisi tästä työstä jonkinlaista hyödyllistä informaatiota, jota voisi käyttää hyödykseen.

Olisi ollut mielenkiintoista saada myös drive-in pisteellä äänestäneiden mielipiteitä esille esim. jonkinlaisen kyselyn avulla, mutta sen tuloksista olisi tuskin tullut kovin todenmukaisia, koska pisteellä äänestäneitä oli niin paljon, enkä tiedä miten olisin heidät edes tavoittanut. Jos kyselyn tekemiseen löytyisi tulevaisuudessa jokin järkevä ratkaisu, voisi siitä pohtia tietynlaista jatkotutkimusta tälle opinnäytetyölle. Joka tapauksessa tehdyt haastattelut antoivat hyvän kuvan siitä, miten drive-in piste on oikein onnistunut, joten laajaa kyselyä ei tarvinnut lähteä suorittamaan. Toki on edelleen hyvä muistaa se, että haastatteluja tehtiin vain neljä kappaletta, joten ne toimivat lähinnä suuntaa antavana materiaalina, eivätkä edusta koko kansan mielipidettä.

Sastamalan drive-in piste on siis tuonut mukanaan paljon positiivisia asioita molemmissa vaaleissa, joissa se on ollut käytössä. On ollut hienoa olla itsekin mukana toteuttamassa uudenlaista äänestyspaikkaa ja nähdä, kuinka hienosti asiat ovat sujuneet. Positiivinen palaute kertoo siitä, että Sastamalan kaupunki on tehnyt asioita oikein tämän asian suhteen. Tulevaisuuden haasteista äänestämisen ja vaalien osalta on tällä hetkellä vaikea sanoa, kun maailmassa tapahtuu monenlaisia ikäviä asioita. Kulunut vuosi on kuitenkin osoittanut sen, että vaihtoehtollisia ratkaisuja kyllä löytyy ja että päättäjät tekevät töitä sen eteen, että maassamme säilyy demokratia. Juuri demokratia ja vaikuttamisen mahdollisuus ovat tärkeimpiä syitä siihen, miksi Suomi on yksi maailman parhaimmista maista asua. Haasteita tulee varmasti jatkossakin, joten niihin on pystyttävä vastaamaan.

LÄHTEET

Arve-Salonen, K. (17.3.2022). Sastamalan kaupungin konserninlakimiehen Katja Arve-Salosen haastattelu

Borg, S. (2018). Kuntavaalitutkimus 2017. Kunnallisalan kehittämissätiö.
https://kaks.fi/wp-content/uploads/2018/04/tutkimusjulkaisu_kuntavaalitutkimus-2017.pdf

Digi- ja väestötietovirasto. (2022). Äänioikeusrekisteri. Haettu 11.1.2022 osoitteesta
<https://dvv.fi/aanioikeusrekisteri>

Eduskunta. (2022). Vaalit ja äänestäminen. Haettu 11.1.2022. osoitteesta
https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/Kansalaisvaikuttamisen_tietopaketti/Sivut/Vaalit-ja-aanestaminen.aspx

Eduskunta. (2022). Yleistä oikeuslähteistä ja oikeudellisesta informaatiosta. Haettu 7.1.2022 osoitteesta https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/kotimaiset-oikeuslahteet/Sivut/Yleista-oikeuslahteista-ja-oikeudellisesta-informaatiosta.aspx

Hallintolaki 434/2003 muutoksineen. Haettu 11.1.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O1L2>

Harjula, H. & Prättälä, K. (2012). Kuntalaki-Tausta ja tulkinnat (8., uudistettu painos). Talentum.

HE 33/2021, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä. <https://www.edilex.fi/he/20210033>

HE 56/2021, Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuen. <https://www.edilex.fi/he/20210056>

Kananen, J. (2015). Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2015

Kananen, J. (2014). Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona: miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2014

Karisalmi, L. (8.3.2022). Sastamalan kaupunginvaltuutettu Leevi Karisalmen puhe-
linhaastattelu

Kunnallisalan kehittämissätiö. (2021). Aluevaaleihin suhtaudutaan suopeasti, mutta vaalit kiinnostavat aika harvoja. Kunnallisalan kehittämissätiö. <https://kaks.fi/uutiset/aluevaaleihin-suhtaudutaan-suopeasti-mutta-vaalit-kiinnostavat-aika-harvoja/>

Kuntalaki 410/2015 muutoksineen. Haettu 14.12.2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>

Kuntaliitto. (2022). Valituista aluevaltuutetuista jopa 77 prosenttia istuvia kunnanvaltuutettuja. Haettu 28.1.2022 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2022/valituista-aluevaltuutetuista-jopa-77-prosenttia-istuvia-kunnanvaltuutettuja>

Kuntavaalit. (2021). Ehdokkaalle. Haettu 17.12.2021 osoitteesta <https://www.kuntavaalit.fi/ehdokkaalle>

Laki hyvinvointialueesta 611/2021 muutoksineen. Haettu 27.12.2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210611#Pidm45237817106128>

Laki vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä 256/2021 muutoksineen. Haettu 14.12.2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210256>

Nazarenko, S. (2021). Kuntavaalien paradoksi: Uskottava instituutio, laskeva äänestysaktiivisuus. Kunnallisalan kehittämissätiö. <https://kaks.fi/kuntavaalien-paradoksi-uskottava-instituutio-laskeva-aanestysaktiivisuus/>

Oikeusministeriö. (2021). Aluevaalit toimitetaan 23.1.2022. Haettu 17.12.2021 osoitteesta <https://oikeusministerio.fi/-/aluevaalit-toimitetaan-23.1.2022>

Oikeusministeriö. (2021). Vaaliohjeet: Ennakoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa.

Oikeusministeriö. (2022). Vaaliohjeet: Ennakoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa.

Oikeusministeriön julkaisu 60/2017, Nettiäänestyksen edellytykset Suomessa: Nettiäänestystyöryhmän loppuraportti. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/281c16de-87a0-4d48-a654-527ea93aec70/40e845f9-de05-4127-8ff5-7f052c90dc1c/RA-PORTTI_20171219234502.pdf

Pajula, M. (7.3.2022). Marja Pajulan haastattelu

Pekola-Sjöblom, M. (17.3.2022). Kuntaliiton tutkimuspäällikön Teams-haastattelu

Rikoslaki 39/1889 muutoksineen. Haettu 13.5.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L14>

Sastamalan kaupunki. (2021). Ennakoäänestäjien määrät äänestyspaikoittain v. 2017–2019 [tilasto]

Sastamalan kaupunki. (2021). Ennakoäänestyspaikan lähetekuorten määrät Kuntavaalit 2021 [tilasto]

Sastamalan kaupunki. (2022). Ennakoäänestyspaikan lähetekuorten määrät Aluevaalit 2022 [tilasto]

Sastamalan kaupunki. (2022). Kuntavaalit 2021. Haettu 18.2.2022 osoitteesta https://www.sastamala.fi/sastamala/sivu.tmpl?sivu_id=6661

Sote-uudistus. (2021). Mikä on hyvinvointialue? Haettu 17.12.2021 osoitteesta <https://soteuudistus.fi/mika-on-hyvinvointialue>

Suomen perustuslaki 731/1999 muutoksineen. Haettu 23.12.2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P14>

Tilastokeskus. (2022). Ennakkoäänestäminen. Haettu 3.3.2022 osoitteesta <https://www.stat.fi/meta/kas/ennakkoaanestys.html>

Tilastokeskus. (2022). Aluevaalit 2022, tarkastuslaskennan tulos. Haettu 1.2.2022 osoitteesta https://tilastokeskus.fi/til/alvaa/2022/03/alvaa_2022_03_2022-02-01_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. (2022). Kunnallisvaalit. Haettu 26.1.2022 osoitteesta <https://tilastokeskus.fi/til/kvaa/index.html>

Tilastokeskus. (2022). 1. Äänestäneet kuntavaaleissa 2021. Haettu 4.2.2022 osoitteesta https://www.stat.fi/til/kvaa/2021/05/kvaa_2021_05_2021-07-13_kat_001_fi.html

Vaalilaki 714/1998 muutoksineen. Haettu 14.12.2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>

Vaalit. (2021). Punaviivan perässä, eduskuntavaalit 1907. Haettu 23.12.2021 osoitteesta <https://tulospalvelu.vaalit.fi/EKV1907/eduskuntavaalit1907/index.html>

Vaalit. (2021). Ulkoäänestyspaikat ennakoäänestyksessä. Haettu 14.12.2021 osoitteesta <https://vaalit.fi/ulkoaanestyspaikat-ennakkoaanestyksessa>

Vaalit. (2022). Vaalitarkkailu. Haettu 18.3.2022 osoitteesta <https://vaalit.fi/vaalitarkkailu>

Vaalit. (2022). Vaaliviranomaiset. Haettu 20.1.2022 osoitteesta <https://vaalit.fi/vaaliviranomaiset>

Vaalit. (2022). Äänestäminen ennakkoon. Haettu 3.3.2022 osoitteesta <https://vaalit.fi/aanestaminen-ennakkoon>

Vaalit. (2022). Äänestäminen vaalipäivänä. Haettu 3.3.2022 osoitteesta <https://vaalit.fi/aanestaminen-vaalipaivana>

Valtioneuvosto. (2022). Aluevaalit 23.1.2022. Haettu 21.1.2022 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/aluevaalit-23.1.2022>

Wass, H. (26.9.2011). Äänioikeus on poliittisen kansalaisuuden perusta. Tilastokeskus. Haettu 23.12.2021 osoitteesta https://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-09-26_003.html?s=0

Yle. (2022). Aluevaalit 2022 [tilasto]. <https://vaalit.yle.fi/av2022/tulospalvelu/counties/8>

Kysymykset:

Katja Arve-Salonen:

Henkilökohtaiset kysymykset:

- Kauanko olet toiminut konserninlakimiehenä?
- Kauanko olet toiminut keskusvaalilautakunnan sihteerinä ja ollut mukana järjestämässä erilaisia kansallisia vaaleja?
- Millaisia tehtäviä vastuullasi on vaalien aikaan?

Ennakko:

- Mistä idea drive-in äänestämiseen oikein saatiin?
- Miksi drive-in äänestämistä käytettiin vain ennakkoäänestyksen ajan?
- Oliko drive-in pisteen pystyttäminen kallis operaatio?
- Miten varmistetaan se, että piste toimii lainmukaisesti?

Kunta- ja aluevaaleista:

- Oliko drive-in piste menestys sekä kunta- että aluevaaleissa?
- Uskotko, että drive-in toi mukanaan sellaisia äänestäjiä, jotka olisivat normaalisti jättäneet äänestämättä (esim. koronasta johtuen)?
- Miten aluevaaleissa äänestäminen tapahtuu jatkossa, kun se tehdään tulevaisuudessa samaan aikaan kuntavaalien kanssa?
- Mitä mieltä olet Sastamalan kaupungin äänestysprosentista vuoden 2021 kuntavaaleissa (57,0 %)? Entäpä vuoden 2022 aluevaaleissa (48,8 %)?
- Jos koronavirus ei jylläisi, mitkä seikat vaikuttaisivat eniten vaalien äänestysaktiivisuuteen?

Tulevaisuus:

- Sastamalan drive-in piste oli ainoa laatuaan Pirkanmaalla. Millaista näkyvyyttä se toi Sastamalalle?
- Millaista palautetta drive-in piste on saanut ihmisiltä?
- Uskotko, että drive-in pisteet tulevat yleistymään ja että niitä tullaan käyttämään tulevaisuudessa muissakin vaaleissa, kun ”korona-aika” on ohi?
- Koetko, että jotain olisi tarvinnut tehdä toisin drive-inin osalta?
- Äänestysaktiivisuus on vähentynyt viimeisten vuosien aikana erityisesti nuorten keskuudessa. Onko sinulla mitään ajatuksia siitä, miten äänestysaktiivisuus saataisiin nousuun ja nuorten kiinnostuksen heräämään kuntalaisvaikuttamiseen?
- Kuntalaisvaikuttamisesta: kiinnostaako se enää ihmisiä niin paljon mitä ennen?

Loppuun:

- Koetko äänestysoikeuden henkilökohtaisesti sinulle tärkeänä asiana? Miksi?
- Muuta sanottavaa drive-in äänestämisestä/vaaleista/ennakkoäänestämisestä jne.?

Marja Pajula:

Henkilökohtaisia kysymyksiä:

- Kauanko olet toiminut kaupunginjohtajan sihteerinä?
- Mikä on ollut roolisi erilaisten kansallisten vaalien järjestämisessä? Millaisia tehtäviä?

Drive-in itsessään:

- Äänestitkö itse drive-in pisteellä? Jos äänestit, niin millainen kokemus se oli?
- Olet ollut mukana järjestämässä useampia erilaisia vaaleja Sastamalan kaupungissa. Poikkesiko drive-in äänestämisen järjestely paljon muiden vaalien järjestelyistä?
- Uskotko, että drive-in toi mukanaan sellaisia äänestäjiä, jotka olisivat normaalisti jättäneet äänestämättä (esim. koronasta johtuen)?
- Uskotko, että drive-in äänestämistä tulisi käyttää myös jatkossakin?
- Oletko huomannut äänestysaktiivisuudessa muutoksia vuosien saatossa? Minkä seikkojen uskot vaikuttavat äänestysaktiivisuuteen?

Äänestysprosentteista yms.:

- Äänestysprosentit ovat tällä hetkellä melko alhaista luokkaa koko maassa ja näin ollen myös Sastamalassakin. Mistä luulet tämän johtuvan?
- Onko sinulla ajatus siitä, miten ns. ”nukkuvat” äänestäjät saataisiin vaaliuurnille?
- Tilastojen mukaan yhä harvempi äänioikeutettu nuori käyttää lopulta äänioikeutensa. Miten nuorten mielenkiinnon saisi herätettyä äänestämiseen ja kuntalaisvaikuttamiseen?
- Kiinnostaako kuntalaisvaikuttaminen ylipäätään enää kuntalaisia? Jos ei, miten tähän saisi muutoksen, koska kyse on kuitenkin tärkeästä asiasta.

Loppuun:

- Koetko äänestysoikeuden henkilökohtaisesti sinulle tärkeänä asiana? Miksi?
- Muuta sanottavaa drive-in äänestämisestä/vaaleista/ennakkoäänestämisestä jne.?

Leevi Karisalmi:

Henkilökohtaisia kysymyksiä:

- Kauanko olet ollut mukana SDP:n toiminnassa?
- Mikä sai sinut lähtemään kuntapolitiikkaan?

Drive-in itsessään:

- Äänestitkö itse drive-in pisteellä? Jos äänestit, niin millainen kokemus se mielestäsi oli?
- Koronaviruksen takia moni suosi ennakkoäänestämistä ja kokeilikin sitä ensimmäistä kertaa. Olitko itse äänestänyt aikaisemmin ennakkoon?
- Uskotko, että drive-in toi mukanaan sellaisia äänestäjiä, jotka olisivat normaalisti jättäneet äänestämättä (esim. koronasta johtuen)?
- Sastamalan drive-in piste oli ainoa laatuaan koko Pirkanmaalla 2021 kuntavaalien aikana. Uskotko, että drive-in pisteet tulevat yleistymään tulevaisuudessa?

Äänestysprosentteista:

- Olit itse myös ehdolla vuoden 2021 kuntavaaleissa ja pääsit Sastamalan kaupunginvaltuustoon. Mitä mieltä olet Sastamalan kaupungin äänestysprosentista kyseisissä kuntavaaleissa (57,0 %)? Entäpä vuoden 2022 aluevaaleissa (48,8 %)?
- Millä keinoilla äänestysprosentit saataisiin nousemaan? Minkä seikkojen uskoisit vaikuttuvan äänestysaktiivisuuteen?
- Tilastojen mukaan yhä harvempi äänioikeutettu nuori käyttää lopulta äänioikeutensa. Miten nuorten mielenkiinnon saisi herätettyä äänestämiseen ja kuntalaisvaikuttamiseen?
- Onko ihmisten kiinnostus kuntalaisvaikuttamiseen ylipäättään laskenut? Miksi?

Loppuun:

- Koetko äänestysoikeuden henkilökohtaisesti sinulle tärkeänä asiana? Miksi?
- Muuta sanottavaa drive-in äänestämisestä/vaaleista/ennakkoäänestämisestä jne.?

Marianne Pekola-Sjöblom:

Henkilökohtaisia kysymyksiä:

- Toimit Kuntaliitossa Tutkimuspäällikkönä. Kauanko olet toiminut tässä tehtävässä ja millaisia työtehtäviä sinulla on?

Drive-in itsessään:

- Oliko Kuntavaalien siirto kesälle mielestäsi oikea päätös?
- Olet vielä ehtinyt kokeilemaan drive-in äänestämistä? Jos olet, niin millainen kokemus se oli? Jos et, niin haluaisitko kokeilla sitä?

- Millaisia asioita olet kuullut drive-in äänestyspisteistä? Positiivisia, negatiivisia?
- Uskotko, että drive-in toi mukanaan (sekä kuntavaaleissa, että aluevaaleissa) sellaisia äänestäjiä, jotka olisivat normaalisti jättäneet äänestämättä (esim. koronasta johtuen)?
- Sastamalan drive-in piste oli ainoa laatuaan koko Pirkanmaalla 2021 kuntavaalien aikana. Uskotko, että drive-in pisteet tulevat yleistymään tulevaisuudessa?
- Entäpä ennakoäänestäminen ylipäätään? Uskotko sen suosion myös kasvavan?
- Jos koronavirus ei jylläisi, mitkä seikat vaikuttaisivat eniten vaalien äänestysaktiivisuuteen?

Äänestysprosentteista:

- Mitä mieltä olet Kuntavaalien 2021 (55,1 %) ja aluevaalien 2022 (47,5 %) äänestysprosentteista Suomessa ja mistä ne mielestäsi kertovat?
- Millä keinoilla äänestysprosentit saataisiin nousemaan?
- Tilastojen mukaan yhä harvempi äänioikeutettu nuori käyttää lopulta äänioikeutensa. Miten nuorten mielenkiinnon saisi herätettyä äänestämiseen ja kuntalaisvaikuttamiseen?
- Miten koet, onko ihmisten kiinnostus kuntalaisvaikuttamista kohtaan laskenut? Miksi?

Loppuun:

- Koetko äänestysosoikeuden henkilökohtaisesti sinulle tärkeänä asiana? Miksi?
- Muuta sanottavaa drive-in äänestämisestä/vaaleista/ennakoäänestämisestä jne.?